

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΜΕΣΣΗΝΗ ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΣΤΗΝ
ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ***

Σπουδάστρια: Καπότη Λευκοθέα, ΑΜ: 2005023

Επιβλέπων Καθηγητής: Βαρζάκας Θεόδωρος

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2013

Π.525

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω, τον καθηγητή μου κ. Βαρζάκα Θεόδωρο για την αμέριστη συμπαράσταση, την πολύτιμη βοήθεια και τις θετικές υποδείξεις του, σε όλα τα στάδια εκπόνησης της εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον υπεύθυνο της εταιρείας Nutissimo A.E. για τον χρόνο και τις πληροφορίες που μου διέθεσε.

Τέλος ευχαριστώ την οικογένειά μου για την ηθική συμπαράστασή τους στην όλη προσπάθειά μου ολοκλήρωσης των σπουδών μου.

Καρότη Λευκοθέα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η γεωργική εκμετάλλευση αποτελεί το «κύτταρο» της γεωργική οικονομίας κάθε κράτους. Η σωστή διαχείριση και οργάνωσή της μπορούν να δώσουν συγκριτικό πλεονέκτημα τόσο στον παραγωγό όσο και στην περιοχή. Η παρούσα εργασία διακρίνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος πραγματοποιείται περιγραφή της επιστήμης της Οργάνωσης και Διοίκησης μιας Γεωργικής Επιχείρησης μέσα από την βιβλιογραφία, ενώ στο δεύτερο μέρος αναλύονται τα χαρακτηριστικά μεταποιητικής βιομηχανίας Nutissimo, που βρίσκεται στην περιοχή της Μεσσήνης-Μεσσηνίας και δραστηριοποιείται στην τυποποίηση Ξηρών Καρπών, μέσω ερωτηματολογίου που συντάχθηκε για το σκοπό αυτό. Η παρουσία της συγκεκριμένης βιομηχανικής μονάδας στον Ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στην Μεσσηνία είναι ζωτικής σημασίας καθώς βοηθά στην ανάπτυξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής αλλά και στην μείωση της ανεργίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	10
ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	10
1.1 Τα προβλήματα της Ελληνικής Γεωργίας.....	13
1.1.1 Τεχνικά Προβλήματα Γεωργίας.....	14
1.1.2 Οικονομικά Προβλήματα Γεωργίας.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	18
Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ.....	18
2.1 Ορισμοί εννοιών.....	18
2.2 Χαρακτηριστικά Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων.....	19
2.2.1 Το μέγεθος της γεωργικής εκμετάλλευσης.....	19
2.2.2 Ο τεχνοοικονομικός προσανατολισμός.....	21
2.2.3 Η οργάνωση των συντελεστών της παραγωγής.....	22
2.2.4 Ο τρόπος εκμεταλλεύσεως της γεωργικής εκμετάλλευσης.....	22
2.2.5 Η μορφή οργάνωσης και η νομική μορφή της γεωργικής εκμετάλλευσης.....	23
2.2.6 Ο εμπορικός προσανατολισμός και ο βαθμός εκχρηματισμού.....	23
2.2.7 Τα χαρακτηριστικά του εδάφους και οι συνθήκες περιβάλλοντος.....	24
2.3 Παράγοντες που επηρεάζουν μια γεωργική εκμετάλλευση.....	24

2.4	Ο κύκλος ζωής μιας γεωργικής εκμετάλλευσης	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	.....	30
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ.....		30
3.1	Το έδαφος.....	30
3.1.1	Τα χαρακτηριστικά του εδάφους	31
3.1.2	Οι ιδιότητες του εδάφους.....	32
3.2	Η εργασία	34
3.2.1	Χαρακτηριστικά εργασίας	34
3.2.2	Οι ιδιότητες της εργασίας	35
3.2.3	Η μέτρηση της εργασίας	35
3.3	Το κεφάλαιο	36
3.3.1	Χαρακτηριστικά κεφαλαίου.....	36
3.3.2	Κατηγορίες κεφαλαίου.....	37
3.4	Οι γεωργικές βιομηχανίες	38
3.4.1	Ταξινόμηση γεωργικών βιομηχανιών.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	.....	41
ΟΙ ΞΗΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ	.....	41
4.1	Αμύγδαλο.....	44
4.2	Καρύδια.....	45
4.3	Φιστίκια Αιγίνης.....	45
4.4	Ηλιόσποροι.....	46
4.5	Κολοκυθόσποροι ή πασατέμπο	46
4.6	Φουντούκι	47
4.7	Διατροφική Αξία των Ξήρων Καρπών.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	.....	50
Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ Nutissimo Α.Ε.....		50
5.1	Ιστορικό Εταιρείας.....	51
5.2	Προϊόντα της Nutissimo Α.Ε.....	51
5.2.1	Ξηροί Καρποί.....	52
5.2.2	Αποξηραμένα Φρούτα	55

5.2.3	Σνακ	56
5.3	Συσκευασία Ξηρών Καρπών	56
5.4	Παραγωγική Διαδικασία	58
5.5	Διαχείριση & Διασφάλιση Ποιότητας.....	59
5.6	Ανάπτυξη Εταιρείας Nutissimo	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο		62
ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Nutissimo Α.Ε		62
6.1	Ο κλάδος των ξηρών καρπών	62
6.2	Έρευνα στην εταιρεία Nutissimo Α.Ε.....	64
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....		70

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1-1: Αριθμός Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων & Εκτάσεις Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων κατά την απογραφή του 1991	10
Πίνακας 1-2: Αριθμός Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων & Εκτάσεις Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων κατά την απογραφή του 1999-2000	11
Πίνακας 1-3: Αριθμός γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, κατά τάξεις μεγέθους της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (1999-2000)	11
Πίνακας 1-4: Εκτάσεις & Αριθμός Εκμεταλλεύσεων ανά είδος καλλιέργειες κατά την απογραφή του 1999-2000	12
Πίνακας 1-5: Αριθμός –Ποσοστό πληθυσμού που ασχολείται με την γεωργία κατά την απογραφή του 2001	13
Πίνακας 4-1: Σύσταση ξηρών καρπών	48
Πίνακας 4-2: Σύσταση ξηρών καρπών σε ιχνοστοιχεία	48
Πίνακας 4-3: Σύσταση ξηρών καρπών σε βιταμίνες	49

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρωτογενής αγροτική παραγωγή είναι απευθείας συνδεδεμένη με την εξασφάλιση της διατροφής και άλλων αναγκών του ανθρώπου. Βασικής σημασίας προϋπόθεση όμως, για την παραγωγή υψηλής ποιότητας γεωργικών προϊόντων και την προστασία του περιβάλλοντος, είναι η σωστή χρήση των εισροών και κυρίως των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων, που τόσο έχουν κατηγορηθεί για τις δυσμενείς συνέπειές τους στο περιβάλλον και τις επιπτώσεις τους στην υγεία των χρηστών και των καταναλωτών. Όπως είναι φυσικό τα αγροτικά προϊόντα δεν είναι άμεσα κατάλληλα για κατανάλωση ή για την ικανοποίηση άλλων αναγκών του ανθρώπου ακριβώς μετά την παραγωγή τους. Επίσης λόγω της φύσης των γεωργικών προϊόντων αλλά και της εποχικότητας της παραγωγής γεννιέται η ανάγκη της διατήρησής τους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για μελλοντική κατανάλωση. Για την ικανοποίηση των παραπάνω αναγκών και την πλήρη αξιοποίηση τα γεωργικής παραγωγής οδηγηθήκαμε στην μεταποιητική βιομηχανία.

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας για την λήψη πτυχίου από το τμήμα Τεχνολογίας Γεωργικών Προϊόντων του Α.Τ.Ε.Ι Καλαμάτας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013. Στόχος της εργασίας είναι να προσεγγίσουμε βιβλιογραφικά την επιστήμη της Οργάνωσης και Διοίκησης μιας Γεωργικής Επιχείρησης. Στο ερευνητικό μέρος αναλύσαμε τα χαρακτηριστικά μιας μεταποιητικής βιομηχανίας, που βρίσκεται στην περιοχή της Μεσσηνίας-Μεσσηνίας και δραστηριοποιείται στην τυποποίηση Ξηρών Καρπών, μέσω ερωτηματολογίου που συντάχθηκε για το σκοπό αυτό.

Η δομή που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας έχει ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο: περιγράφονται οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην Ελλάδα, τα τεχνικά και οικονομικά προβλήματά τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο: περιγράφονται αναλυτικά τα χαρακτηριστικά μιας γεωργικής εκμετάλλευσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο: δίνονται αναλυτικά οι συντελεστές παραγωγής μιας γεωργικής εκμετάλλευσης και η ταξινόμηση των γεωργικών βιομηχανιών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο: παραθέτονται στοιχεία για τους συνηθέστερους ξηρούς καρπούς.

Στο πέμπτο κεφάλαιο: περιγράφεται η εταιρεία Nutissimo A.E. που δραστηριοποιείται στο χώρο των ξηρών καρπών.

Στο έκτο κεφάλαιο: πραγματοποιείται αναλυτική περιγραφή της Οργάνωσης & Διοίκησης της Εταιρείας Nutissimo A.E.

Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα και την βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ

ΕΛΛΑΔΑ

Τα βασικά χαρακτηριστικά των ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι το μικρό μέγεθός τους, η πολυτεμαχισμένη γεωργική γη που διαθέτουν και η μεγάλη γεωγραφική διασπορά τους. Τα χαρακτηριστικά αυτά, που είναι εντονότερα σε ορισμένες περιοχές, αποτελούν τα σοβαρότερα προβλήματα και εμπόδια του εκσυγχρονισμού και της αναπτύξεως της ελληνικής γεωργίας και είναι γνωστά ως εγγειοδιαρθρωτικά προβλήματα.

Το μέγεθος της γεωργικής εκμεταλλεύσεως στη χώρα μας, αν μετρηθεί σε στρέμματα γεωργικής γης, εξακολουθεί να παραμένει πολύ μικρό σε σύγκριση με το αντίστοιχο άλλων χωρών και ειδικότερα των χωρών της ΕΕ. Έτσι η μέση έκτασή της, από 39,31 μόνο στρ. που ήταν το 1991, έγινε 44,16 το 1999-2000¹. Στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η αντίστοιχη μέση έκταση ανά εκμετάλλευση είναι 155 στρ. περίπου το 1999.

Πίνακας 1-1: Αριθμός Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων & Εκτάσεις Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων κατά την απογραφή του 1991

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1991	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΜΕ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΕΚΤΑΣΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ (στρ)	ΜΕΣΗ ΕΚΤΑΣΗ ΑΝΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ (στρ)
ΠΕΔΙΝΗ	452.721	448.775	17.987.818	40,08
ΗΜΙΟΡΕΙΝΗ	223.136	220.565	9.040.104	40,99
ΟΡΕΙΝΗ	185.766	183.126	6.486.147	35,42
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	861.623	852.466	33.514.069	39,31

Πηγή: www.geodata.gov.gr

¹ ΕΣΥΕ, 2001

**Πίνακας 1-2: Αριθμός Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων & Εκτάσεις Γεωργικών
Εκμεταλλεύσεων κατά την απογραφή του 1999-2000**

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1999-2000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΜΕ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΕΚΤΑΣΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ (στρ)	ΜΕΣΗ ΕΚΤΑΣΗ ΑΝΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ (στρ)
ΠΕΔΙΝΗ	352.903	350.701	15.584.668	44,44
ΗΜΙΟΡΕΙΝΗ	302.233	300.072	13.250.146	44,16
ΟΡΕΙΝΗ	161.923	160.545	6.997.038	43,58
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	817.059	811.318	35.831.853	44,16

Πηγή: www.geodata.gov.gr

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 1.2, στη χώρα μας υπάρχουν 812 περίπου χιλιάδες γεωργικές εκμεταλλεύσεις (έναντι 853 χιλ. το 1991) οι οποίες μοιράζονται 36 εκατ. περίπου στρ. γεωργικής γης (έναντι 34 εκατ. στρ. το 1991). Εκτός από το μικρό μέγεθος, οι εκμεταλλεύσεις στη χώρα μας είναι πολυτεμαχισμένες, αποτελούνται δηλαδή από απομακρυσμένα μεταξύ τους κομμάτια καλλιεργήσιμης γης, πράγμα που επιδεινώνει την κατάσταση, αφού, μεταξύ των άλλων, έχει σαν επακόλουθο τη σημαντική απώλεια χρόνου κατά τη διάρκεια εκτελέσεως των καλλιεργητικών εργασιών, την αχρήστευση ωφέλιμου εδάφους και δεν επιτρέπει την εφαρμογή συγχρόνων τεχνολογικών μεθόδων όπως είναι η μηχανική καλλιέργεια.

**Πίνακας 1-3: Αριθμός γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, κατά
τάξεις μεγέθους της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (1999-2000)**

ΤΑΞΕΙΣ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩ Ν	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΜΕ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝ Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (αριθ)	%	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝ Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρ)	%
Σύνολο Χώρας	811318	100	35831852,7	100
μέχρι 4,9 στρ	115500	14,2	311661	0,9
5-9,9 στρ	116981	14,4	803408,5	2,2
10-19,9 στρ	162470	20	2252827	6,3
20-29,9 στρ	105425	13	2520425,9	7
30-49,9 στρ	121071	14,9	4593166,1	12,8
50-99,9 στρ	109004	13,4	7467170,1	20,8
100-199,9 στρ	52669	6,5	7139301,9	19,9
200 και άνω	28198	3,5	10743892,2	30

Πηγή: www.geodata.gov.gr

Το 1999/2000 υπήρχαν στη χώρα μας μόνο 80 χιλ. περίπου εκμεταλλεύσεις που διέθεταν πάνω από 100 στρ. εδάφους. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές αντιπροσωπεύουν το 10% του συνολικού αριθμού των ελληνικών εκμεταλλεύσεων και το 49,9% της συνολικής γεωργικής γης. Στις άλλες χώρες της ΕΕ, την ίδια περίοδο, οι εκμεταλλεύσεις άνω των 100 στρ. αντιπροσωπεύουν το 36% των εκμεταλλεύσεων και το 86,7% της συνολικής γεωργικής γης.

Πίνακας 1-4: Εκτάσεις & Αριθμός Εκμεταλλεύσεων ανά είδος καλλιέργειες κατά την απογραφή του 1999-2000

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	Εκμεταλλεύσεις (αριθ)	Εκτάσεις (στρ)
ΕΤΗΣΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	405.034	18.716.073
ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	564.882	9.030.853
ΑΜΠΕΛΙΑ & ΣΤΑΦΙΔΑ	171.271	975.705
ΛΙΒΑΔΙΑ & ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	79.580	6.052.788
ΑΓΡΑΝΑΠΑΥΣΕΙΣ	68.311	938.650
ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΙ	204.015	108.167
ΆΛΛΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	1.340	9.617

Πηγή: www.geodata.gov.gr

Όπως φαίνεται και στον πίνακα 1.4 οι περισσότερες από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις της χώρας μας ασχολούνται κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά με την παραγωγή φυτικών προϊόντων και ιδιαίτερα με τα σιτηρά, τις δενδρώδεις καλλιέργειες (ελαιώνες, οπωρώνες), τα αμπέλια και τα βιομηχανικά φυτά (καπνός, βαμβάκι, τεύτλα). Οι εκμεταλλεύσεις αυτές, που είναι προσανατολισμένες κατά κύριο λόγο προς τη φυτική παραγωγή, υπερβαίνουν το 80% του συνολικού αριθμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, σύμφωνα με στοιχεία του Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Η συνολική καλλιεργούμενη έκταση, δηλαδή η γεωργική γη, καταλαμβάνει το 30% περίπου της συνολικής εκτάσεως της χώρας μας, ενώ οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν το 39,5% και τα δάση το 22,6%. Το μεγαλύτερο ποσοστό (56%) της καλλιεργούμενης

εκτάσεως είναι πεδινό, 25% ημιορεινό και 19% ορεινό. Επίσης, από τις καλλιεργούμενες εκτάσεις μόνο το 28% είναι αρδευόμενες σήμερα².

Πίνακας 1-5: Αριθμός –Ποσοστό πληθυσμού που ασχολείται με την γεωργία κατά την απογραφή του 2001

ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Σύνολο οικονομικά ενεργού πληθυσμού	4.614.499	100%
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	598.755	13%

Πηγή: www.geodata.gov.gr

Από πλευράς ανθρώπινου δυναμικού, οι εργαζόμενοι στη γεωργία (ο ενεργός γεωργικός πληθυσμός) έφθαναν τις 972.000 άτομα το 1981, ξεπερνούσαν δηλαδή το 27% του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων ατόμων, του λεγόμενου ενεργού πληθυσμού της χώρας μας που ήταν 3.543 χιλ. άτομα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 1981. Στην απογραφή του 2001 όμως παρατηρούμε ότι το ποσοστό επί του οικονομικός ενεργού πληθυσμού, που ασχολείται με την γεωργία περιορίζεται στο 13%. Η μείωση είναι σημαντική που επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στην οικονομία της χώρας μας. Επίσης ένα σημαντικό ποσοστό του γεωργικού ενεργού πληθυσμού της χώρας μας, τον περισσότερο από το μισό του διαθέσιμου χρόνου του ασχολείται με εξωγεωργικές εργασίες όπως βιοτεχνία, τουρισμός, εμπόριο, μεταποίηση κλπ.. Οι Έλληνες γεωργοί που ασχολούνται αποκλειστικά με τη γεωργία χωρίς καμιά άλλη συμπληρωματική απασχόληση είναι σχετικά λίγοι.

1.1 Τα προβλήματα της Ελληνικής Γεωργίας

Η σημασία της ελληνικής γεωργίας για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο και ευημερία της χώρας μας εξακολουθεί να είναι πάντοτε πολύ μεγάλη.

² ΕΣΥΕ, 2001

Αυτό προκύπτει από το ρόλο και τα βασικά μεγέθη του γεωργικού τομέα στο σύνολό του. Ειδικότερα ο τομέας αυτός³:

- Απασχολεί το 13% περίπου των εργαζομένων της χώρας μας.
- Αξιοποιεί τους πιο σημαντικούς φυσικούς πόρους της χώρας
- Εξασφαλίζει μεγάλο μέρος των αναγκών του πληθυσμού της χώρας σε είδη διατροφής, αφού η εγχώρια παραγωγή σε πρωτογενή και μεταποιημένα γεωργικά προϊόντα καλύπτει τις εγχώριες καταναλωτικές ανάγκες μας, με εξαίρεση τα ζωικά κυρίως προϊόντα όπως κρέατα και γαλακτοκομικά.
- Εφοδιάζει με πρώτες ύλες τις ελληνικές γεωργικές βιομηχανίες.
- Αποτελεί τη βάση για τη δημιουργία ποικίλων δευτερογενών οικονομικών δραστηριοτήτων επεξεργασίας, μεταποιήσεως και εμπορίας γεωργικών προϊόντων που προσφέρουν πρόσθετες ευκαιρίες για απασχόληση.
- Παράγει το μεγαλύτερο ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε τρέχουσες τιμές και το 35% περίπου της αξίας των συνολικών εξαγωγών της χώρας, εξασφαλίζοντας πολύτιμο ξένο συνάλλαγμα.
- Συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος και στην προστασία του.
- Αποτελεί την κοιτίδα των κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών του έθνους και προϋπόθεση για τη διαφύλαξη της εθνικής μας φυσιογνωμίας.

Με τα δεδομένα αυτά, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική γεωργία αποκτούν ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα. Τα προβλήματα αυτά, πολλά από τα οποία παρατηρούνται και σε πολλές άλλες χώρες και ιδιαίτερα στις μεσογειακές, μπορούν να διακριθούν σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με το χαρακτήρα τους. Οι δύο βασικές κατηγορίες είναι τα τεχνικά προβλήματα και τα οικονομικά προβλήματα.

1.1.1 Τεχνικά Προβλήματα Γεωργίας

Λόγω της φύσεως της γεωργικής παραγωγής, η οποία βασίζεται στις βιολογικές λειτουργίες των φυτών και των ζώων και εξαρτάται από πολλούς εξωτερικούς

---

³ Πατσης Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

φυσικούς παράγοντες, τα τεχνικά προβλήματα που ανακύπτουν από την όλη προσπάθεια του ανθρώπου να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα της γεωργικής δραστηριότητάς του ως προς την ποιότητα και την ποσότητα των παραγομένων προϊόντων με τα μέσα που διαθέτει, είναι ιδιόμορφα, πολυσύνθετα και δύσκολα.

Στα τεχνικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας συγκαταλέγονται⁴:

- Ο εντοπισμός και η πλήρης αξιοποίηση των υδατικών πόρων της χώρας για την επέκταση των αρδευόμενων εκτάσεων.
- Η δημιουργία νέων βελτιωμένων ποικιλιών φυτών και φυλών ζώων με υψηλότερες αποδόσεις, μεγαλύτερη αντοχή στις ασθένειες και τα έντομα και ομαλότερη εποχιακή κατανομή του όγκου της παραγωγής (πρώιμες και όψιμες ποικιλίες).
- Η επέκταση της μηχανοποιήσεως των καλλιεργητικών εργασιών και φροντίδων σε όλες τις φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας.
- Η βελτίωση των προβλέψεων των καιρικών συνθηκών και η αύξηση της προστασίας της γεωργικής παραγωγής από δυσμενείς καιρικές συνθήκες.
- Η χρησιμοποίηση της ηλιακής, αιολικής και πυρηνικής ενέργειας στη γεωργία.

Η πρόοδος στην αντιμετώπιση των τεχνικών προβλημάτων της γεωργίας είναι σημαντική και για πολλά από τα προβλήματα αυτά υπάρχουν σήμερα επιστημονικές λύσεις, που δεν είναι ωστόσο πάντοτε εφαρμόσιμες σε ευρεία κλίμακα, γιατί η εφαρμογή τους εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως είναι η ενημέρωση και καθοδήγηση των παραγωγών, καθώς και το μέγεθος, η χρηματοδότηση, η δομή και η οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Γενικά, με την πάροδο του χρόνου, την πρόοδο της τεχνολογίας και την οικονομική ανάπτυξη, τα τεχνικά προβλήματα χάνουν την προτεραιότητά τους σε σχέση με άλλα περισσότερο δυσεπίλυτα προβλήματα, όπως είναι τα προβλήματα οργανώσεως, αξιοποιήσεως και εμπορίας της γεωργικής παραγωγής. Τούτο γίνεται περισσότερο αντιληπτό από τη σύγκριση της σημερινής καταστάσεως της γεωργίας των

---

⁴ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

αναπτυγμένων χωρών του κόσμου με εκείνη των χωρών του λεγόμενου τρίτου κόσμου. Στις χώρες της τελευταίας κατηγορίας εξακολουθεί να κυριαρχεί το πρόβλημα της ποσοτικής κυρίως αύξησης των παραγομένων γεωργικών προϊόντων για την κάλυψη των συνεχώς αυξανόμενων αναγκών τους σε είδη διατροφής. Αντίθετα, στις αναπτυγμένες χώρες, όπου η τεχνολογική πρόοδος αξιοποιείται αποτελεσματικά από τη γεωργία, το κυρίαρχο πρόβλημα δεν είναι η αύξηση αλλά η συγκράτηση της παραγωγής ή ακόμα και η μείωσή της σε ορισμένα προϊόντα, καθώς η διάθεση της παραγωγής αυτής στην εσωτερική και την εξωτερική αγορά σε συμφέρουσες τιμές συναντά ολοένα και μεγαλύτερα προβλήματα⁵.

1.1.2 Οικονομικά Προβλήματα Γεωργίας

Τα οικονομικά προβλήματα ανακύπτουν κατά τις διαδικασίες παραγωγής και ανταλλαγής των οικονομικών αγαθών και οφείλονται βασικά στο γεγονός ότι τόσο τα χρησιμοποιούμενα μέσα παραγωγής όσο και τα παραγόμενα προϊόντα έχουν κάποια οικονομική αξία, αφού είναι περιορισμένα σε ποσότητα σε σχέση με τις ανάγκες του ανθρώπου.

Τα κυριότερα οικονομικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας είναι⁶:

- Η σχετικά μικρή παραγωγικότητα του γεωργικού τομέα σε σχέση με τους υπόλοιπους εξωγεωργικούς τομείς.
- Το χαμηλό μέσο κατά κεφαλή εισόδημα των γεωργών σε σύγκριση πάλι με τα αντίστοιχα εισοδήματα των άλλων τομέων της οικονομίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το μέσο εισόδημα κατά απασχολούμενο στη γεωργία μόλις καλύπτει το μισό περίπου του αντίστοιχου των απασχολούμενων στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας. Επίσης παρατηρούνται σημαντικές εισοδηματικές ανισότητες μεταξύ των Ελλήνων γεωργών.

---

⁵ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

⁶ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

- Το μικρό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού που απασχολείται στη γεωργία (13%), οδηγεί σε αρκετές περιπτώσεις μόνιμες ελλείψεις εργατικών χεριών στη γεωργία. Έτσι, η χώρα μας, αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα από την έλλειψη εργατικών χεριών, η οποία και εμποδίζει την απρόσκοπτη και έγκαιρη εκτέλεση των γεωργικών εργασιών, με πολύ δυσμενή αποτελέσματα.
- Η ποιότητα των γεωργικών προϊόντων και η εποχιακή κατανομή τους δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εγχώριας και διεθνούς ζήτησεως που είναι ανελαστική για βασικά πρωτογενή ελληνικά προϊόντα, πολλά από τα οποία είναι ευπαθή.

Εκτός από τα καθαρώς τεχνοοικονομικά προβλήματα, η ελληνική γεωργία αντιμετωπίζει και σειρά από άλλα εξίσου σοβαρά προβλήματα σύνθετου χαρακτήρα, όπως είναι τα διαρθρωτικά προβλήματα, τα κοινωνικά, τα οργανωτικά και τα θεσμικά. Στα προβλήματα αυτά περιλαμβάνονται⁷:

- Ο μη ορθολογικός τρόπος κατανομής, αξιοποίησεως και συντηρήσεως των διαθέσιμων μέσων παραγωγής και των φυσικών πόρων της χώρας.
- Η ανεπαρκής οργάνωση και αποδοτικότητα της εμπορίας και μεταποίησης των γεωργικών προϊόντων για την καλύτερη αξιοποίησή τους, την ομαλή λειτουργία και εφοδιασμό των αγορών γεωργικών προϊόντων και την παροχή ευκαιριών απασχολήσεως των γεωργών στις δραστηριότητες αυτές.
- Τα προβλήματα οργάνωσης και συλλογικής δραστηριοποίησεως των αγροτών σε όλους τους τομείς και οι παρατηρούμενες αδυναμίες των υπάρχοντων γεωργικών συνεταιρισμών και των άλλων συλλογικών αγροτικών οργανώσεων, τα οποία εξετάζονται αναλυτικά στο μάθημα της Γεωργικής και Συνεταιριστικής Οικονομίας.
- Η προχωρημένη ηλικία ενός σημαντικού ποσοστού των Ελλήνων γεωργών, η περιορισμένη επαγγελματική κατάρτιση και το χαμηλό σχετικά μορφωτικό και βιοτικό τους επίπεδο, καθώς και οι ιδιαίτερες συνθήκες διαβιώσεώς τους.

---

⁷ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2⁰

Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

2.1 Ορισμοί εννοιών

Μερικοί από τους ορισμούς που δίνονται για την γεωργική εκμετάλλευση είναι οι εξής: 1^{ος} Η *Γεωργική Εκμετάλλευση* είναι στη γεωργία η βασική τεχνικό - οικονομική παραγωγική μονάδα, αντίστοιχη με τη βιομηχανική και την εμπορική επιχείρηση. Είναι τοπικά προσδιορισμένη, βρίσκεται κάτω από ενιαία διαχείριση και παράγει πρωτογενή φυτικά ή ζωικά προϊόντα. Αποτελεί δηλαδή ένα παραγωγικό οργανισμό, όπου εφαρμόζεται ένα σύστημα παραγωγής πρωτογενών (γεωργικών) προϊόντων⁸.

2^{ος} *Γεωργική εκμετάλλευση* νοείται η μονάδα παραγωγής προς πώληση ενός ή περισσότερων προϊόντων των κλάδων της γεωργίας υπό ενιαία διοίκηση και διαχείριση. Στις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης πλην της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής περιλαμβάνονται η διακίνηση, μεταφορά, τυποποίηση, συσκευασία, αποθήκευση, μεταποίηση, χονδρική και λιανική πώληση αποκλειστικά των προϊόντων που παράγει η εκμετάλλευση⁹.

Ως *σύστημα παραγωγής* εννοούμε κάθε συνδυασμό παραγωγικής αξιοποίησης του εδάφους, της ανθρώπινης εργασίας και των άλλων μέσων της παραγωγής, για την ανάπτυξη ενός ή περισσότερων καλλιεργειών ή εκτροφών και την παραγωγή γεωργικών προϊόντων.

Ο *διαχειριστής ή αρχηγός της Γεωργικής Εκμετάλλευσης* είναι ο γεωργός ή καλλιεργητής, ή παραγωγός, ή αγρότης, ή εκτροφέας που ασχολείται με την οργάνωση και τη διαχείρισή της και κατά κανόνα προσφέρει και ο ίδιος χειρωνακτική εργασία. Επίσης ο αρχηγός της γεωργικής εκμετάλλευσης νοείται φυσικό πρόσωπο το

⁸ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

⁹ Κ.Υ.Α. 637/2005, «Για την εφαρμογή των Καθεστώτων Ενίσχυσης στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις»

οποίο έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και είναι νομικά και οικονομικά υπεύθυνο για την κανονική λειτουργία της. Η νομική ευθύνη αναφέρεται στη νόμιμη κατοχή της εκμετάλλευσης, σύμφωνα με τους ορισμούς. Η οικονομική ευθύνη αναφέρεται στην διαχείριση της γεωργικής εκμετάλλευσης και αποδεικνύεται με την έκδοση στο όνομα και αριθμό φορολογικού μητρώου του αρχηγού της όλων των παραστατικών που αφορούν την εκμετάλλευση, όπως: μισθωτήρια, τιμολόγια αγοράς εφοδίων, πώλησης προϊόντων, είσπραξη ενισχύσεων, συναλλαγές με πιστωτικά ιδρύματα, φορολογικές υποχρεώσεις κ.λπ. Σε κάθε μορφής εκμετάλλευση αναγνωρίζεται ένας μόνο αρχηγός¹⁰.

Τέλος *Μέσα ή συντελεστές παραγωγής της Γεωργικής Εκμετάλλευσης*, είναι τα υλικά αγαθά ή οι υπηρεσίες που έχει στη διάθεσή του ο διαχειριστής της. Τους συντελεστές αυτούς χρησιμοποιεί με διάφορους τρόπους ή συνδυασμούς για την παραγωγή φυτικών ή ζωικών γεωργικών προϊόντων. Ως βασικοί συντελεστές παραγωγής θεωρούνται *το έδαφος, η εργασία και το κεφάλαιο*, το οποίο και συμπεριλαμβάνει όλα τα υπόλοιπα μέσα παραγωγής¹¹.

2.2 Χαρακτηριστικά Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Ως χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων θεωρούνται τα σημαντικά εκείνα γνωρίσματα με βάση τα οποία και ταξινομούνται σε διάφορες κατηγορίες οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Τα κυριότερα από τα χαρακτηριστικά στοιχεία με τα οποία διακρίνονται οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι τα εξής:

2.2.1 Το μέγεθος της γεωργικής εκμετάλλευσης

Το μέγεθος είναι το σημαντικότερο ίσως χαρακτηριστικό στοιχείο μιας γεωργικής εκμετάλλευσης. Το μέγεθος μπορεί να μετρηθεί με διάφορους τρόπους και ανάλογα τους δείκτες αυτούς, οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις χαρακτηρίζονται ως *μεγάλες*,

---

¹⁰ Κ.Υ.Α. 637/2005, «Για την εφαρμογή των Καθεστώτων Ενίσχυσης στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις»

¹¹ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

μεσαίες και μικρές. Τα κυριότερα από τα χρησιμοποιούμενα κριτήρια για τον προσδιορισμό του μεγέθους στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι τα εξής^{12, 13}:

1. Η έκταση του εδάφους που διαθέτει η Γεωργική Εκμετάλλευση

Είναι το πιο συνηθισμένο και πιο παλαιό κριτήριο προσδιορισμού του μεγέθους. Εκφράζεται σε στρέμματα ή εκτάρια και περιλαμβάνει τόσο την ιδιόκτητη όσο και την ενοικιαζόμενη έκταση γης, η οποία μπορεί να είναι γεωργική γη, βοσκότοποι καθώς και δάσος. Ο δείκτης αυτός αποτελεί εύκολο μέσο συγκρίσεως αλλά μειονεκτεί κυρίως γιατί και δεν εκφράζει τους άλλους συντελεστές της παραγωγής, αλλά και γιατί το έδαφος δεν είναι κατά κανόνα ομοιογενές από απόψεως συστάσεως, ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών και γενικότερα παραγωγικής αξίας. Παρόλα αυτά, λόγω της σημασίας του παράγοντα έδαφος, ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται ευρύτατα σε όλες τις χώρες του κόσμου και είναι σημαντικά χρήσιμος όταν πρόκειται για εκτατικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες απασχολούνται με φυτικούς κλάδους παραγωγής.

2. Οι απαιτούμενες μονάδες ανθρώπινης εργασίας.

Ο δείκτης αυτός, ο οποίος αναφέρεται στο συντελεστή εργασίας, είναι πολύ χρήσιμος σε πολλές περιπτώσεις και μπορεί να εκφράζεται σε ανθρωποημέρες ή ανθρωποώρες ενός κανονικού ενήλικου άνδρα υπό κανονικές συνθήκες εργασίας που απαιτούνται συνολικά για όλες τις καλλιεργητικές φροντίδες και εργασίες σε μια εκμετάλλευση στη διάρκεια ενός έτους. Ο δείκτης αυτός δεν είναι εύκολος στην εφαρμογή του, γιατί είναι απαραίτητα γι' αυτόν πληροφοριακά στοιχεία ως προς τις απαιτήσεις των διαφόρων κλάδων παραγωγής σε ανθρώπινη εργασία ανά στρέμμα ή ζώο, για κάθε συγκεκριμένη περιοχή κάτω από ομαλές συνθήκες και δεδομένο οπωσδήποτε επίπεδο τεχνολογίας.

3. Η αξία του επενδυμένου κεφαλαίου.

Ως επενδυμένο κεφάλαιο χαρακτηρίζεται η αξία σε χρηματικές μονάδες όλων των μέσων παραγωγής που χρησιμοποιεί μια εκμετάλλευση εκτός από την ανθρώπινη

---

¹² Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

¹³ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

εργασία. Το κριτήριο αυτό έχει το πλεονέκτημα ότι εκφράζει όλους τους παραγωγικούς συντελεστές χρησιμοποιώντας μια κοινή μονάδα μετρήσεως, το χρήμα. Για την εφαρμογή του κριτηρίου αυτού απαιτείται η γνώση των μεθόδων της Γεωργικής Εκτιμητικής.

4. Η συνολική αξία της γεωργικής παραγωγής.

Η συνολική αξία των παραγομένων από μια γεωργική εκμετάλλευση προϊόντων, η οποία ονομάζεται και ακαθάριστη αξία παραγωγής, υπολογίζεται αν πολλαπλασιάσουν οι συνολικές παραγόμενες ποσότητες από κάθε προϊόν με τις αντίστοιχες τιμές αγοράς και αθροισθούν όλα τα γινόμενα.

5. Το ακαθάριστο κέρδος και το γεωργικό εισόδημα.

Το ακαθάριστο κέρδος καθώς και το γεωργικό εισόδημα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που εξετάζονται σε επόμενο κεφάλαιο, αποτελούν επίσης πολύ χρήσιμα κριτήρια για σύγκριση και ταξινόμησή τους σε κατηγορίες μεγέθους.

2.2.2 Ο τεχνοοικονομικός προσανατολισμός

Το χαρακτηριστικό αυτό αναφέρεται στη συμμετοχή των διαφόρων παραγωγικών κλάδων στη συνολική εκμετάλλευση. Το μέγεθος της συμμετοχής αυτής ως ποσοστό, μπορεί να μετρηθεί με διάφορους τρόπους, όπως π.χ. με τον υπολογισμό της αξίας της παραγωγής από κάθε κλάδο, της απασχολούμενης ποσότητας εργασίας, του ακαθάριστου κέρδους κλπ. Ανάλογα με το χαρακτηριστικό αυτό, οι Γ.Ε. ταξινομούνται σε διάφορους τύπους^{14, 15}.

---

¹⁴ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

¹⁵ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

2.2.3 Η οργάνωση των συντελεστών της παραγωγής

Το χαρακτηριστικό αυτό αναφέρεται στη συμμετοχή των 3 βασικών παραγωγικών συντελεστών στην όλη παραγωγή, δηλαδή στην αναλογία μεταξύ τους. Για να εκτιμηθεί ποσοτικά η αναλογία αυτή, το μέγεθος-ποσότητα των συντελεστών αυτών εκφράζεται σε μια συγκρίσιμη μονάδα μετρήσεως, όπως είναι οι χρηματικές μονάδες της αξίας τους και ανάγεται σε ποσοστό ως προς τη συνολική αξία όλων των συντελεστών. Σύμφωνα με το χαρακτηριστικό αυτό, οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις διακρίνονται σε *εκτατικές*, όταν χρησιμοποιούν σχετικά μεγάλη έκταση εδάφους σε σύγκριση με τη χρησιμοποιούμενη εργασία και το κεφάλαιο, και σε *εντατικές* όταν συμβαίνει το αντίστροφο^{16,17}.

2.2.4 Ο τρόπος εκμεταλλεύσεως της γεωργικής εκμετάλλευσης

Το χαρακτηριστικό αυτό αναφέρεται στο καθεστώς ιδιοκτησίας των συντελεστών της παραγωγής και κυρίως του εδάφους. Με βάση τον τρόπο της εκμεταλλεύσεως διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες¹⁸:

1. *Αυτοκαλλιεργούμενες* ή άμεσα εκμεταλλευόμενες, στις οποίες ο υπεύθυνος αρχηγός και διαχειριστής είναι συγχρόνως και ιδιοκτήτης των μέσων παραγωγής και κυρίως της γεωργικής γης.
2. *Ενοικιαζόμενες*, στις οποίες το έδαφος δεν ανήκει στον αρχηγό της εκμεταλλεύσεως, που τις εκμεταλλεύεται, αλλά είναι ιδιοκτησία άλλου, στον οποίο ο αρχηγός καταβάλλει μια αμοιβή σε χρήμα ή σε είδος για τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών του στοιχείων.

---

¹⁶ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

¹⁷ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

¹⁸ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

3. **Επίμορτες**, στις οποίες η εκμετάλλευση είναι κοινή μεταξύ του ιδιοκτήτη και του ενοικιαστή, με βάση συμφωνία «επίμορτου αγροληψίας», όπου καθορίζεται το μερίδιο του καθενός από την παραγωγή.

2.2.5 Η μορφή οργανώσεως και η νομική μορφή της γεωργικής εκμετάλλευσης

Το χαρακτηριστικό αυτό αναφέρεται στον αριθμό των ιδιοκτητών μιας γεωργικής εκμετάλλευσης και στο νομικό χαρακτήρα της. Από την άποψη αυτή, οι εκμεταλλεύσεις διακρίνονται στις^{19,20}:

1. **Ατομικές**, οι οποίες ανήκουν σε ένα φυσικό πρόσωπο,
2. **Συλλογικές**, οι οποίες αποτελούνται από δυο ή περισσότερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις οργανωμένες σε ένα ενιαίο σύνολο κάτω από κοινή διαχείριση.
3. **Δημόσιες**, που δεν ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα.

2.2.6 Ο εμπορικός προσανατολισμός και ο βαθμός εκχρηματισμού

Το χαρακτηριστικό αυτό αναφέρεται στο οικονομικό επίπεδο οργανώσεως και λειτουργίας και στον τρόπο εξασφάλισης των μέσων παραγωγής και αξιοποίησεως των παραγομένων προϊόντων. Από την άποψη αυτή, οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις διακρίνονται σε τρεις κύριες κατηγορίες²¹:

1. **Αυτοσυντηρούμενες**, οι οποίες χαρακτηρίζονται κυρίως από την πολύ μικρή επαφή που έχουν με το εμπόριο και απασχολούνται με την παραγωγή προϊόντων που προορίζονται κατά κύριο λόγο να καλύψουν τις ανάγκες των

---

¹⁹ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

²⁰ Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

²¹ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

- μελών της οικογένειας του γεωργού. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές τείνουν να εκλείψουν από τις αναπτυγμένες χώρες.
2. **Εκχρηματισμένες οικογενειακές** γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες είναι στενά συνδεδεμένες με την οικογένεια του γεωργού, αφού αυτή καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών τους σε ανθρώπινη εργασία και παράγουν προϊόντα που προορίζονται τόσο για πώληση στην αγορά όσο και για αυτοκατανάλωση.
  3. **Καθαρώς επιχειρηματικής μορφής** γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες έχουν συνήθως μεγάλο μέγεθος και εταιρική ή συνεταιριστική μορφή. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές έχουν μεγάλη ομοιότητα με τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, παράγουν μόνο για την αγορά και έχουν ως αποκλειστική επιδίωξή τους τη μεγιστοποίηση του καθαρού κέρδους. Επίσης καλύπτουν όλες τις ανάγκες τους σε εργασία και κεφάλαιο από την αγορά και κατά κανόνα έχουν αμειβόμενο διαχειριστή (manager), ο οποίος τις διευθύνει χωρίς να είναι απαραίτητα συνιδιοκτήτης των περιουσιακών τους στοιχείων.

2.2.7 Τα χαρακτηριστικά του εδάφους και οι συνθήκες περιβάλλοντος.

Τα χαρακτηριστικά αυτά αναφέρονται στη μορφολογία, το υψόμετρο, τη γεωγραφική θέση, τον αριθμό των τεμαχίων του εδάφους κλπ. Από την άποψη αυτή, διακρίνουμε ορεινές, ημιορεινές και πεδινές γεωργικές εκμεταλλεύσεις όπως επίσης πολυτεμαχισμένες ή μεσογειακού τύπου γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

2.3 Παράγοντες που επηρεάζουν μια γεωργική εκμετάλλευση

Η διαμόρφωση του τύπου μιας γεωργικής εκμετάλλευσης από πλευράς σχετικής συμμετοχής των επικρατούντων παραγωγικών δραστηριοτήτων και κατ' επέκταση μιας γεωργικής περιοχής δεν είναι μια τυχαία εξέλιξη. Είναι αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων, οι οποίοι είναι συχνά αλληλένδετοι μεταξύ τους και επηρεάζουν τα χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Οι παράγοντες αυτοί επιδρούν στη διαμόρφωση των παραγωγικών κλάδων γιατί επηρεάζουν ένα ή περισσότερα από τα εξής στοιχεία:

- α) Τις αποδόσεις ανά στρέμμα των παραγομένων προϊόντων,
- β) Τις τιμές των μέσων παραγωγής,
- γ) Τις τιμές των προϊόντων παραγωγής και
- δ) τους αντικειμενικούς στόχους των γεωργών.

Από τα στοιχεία αυτά κυρίως εξαρτάται άμεσα η επιλογή των κλάδων παραγωγής μιας γεωργικής παραγωγής και γενικότερα η οργάνωσή της. Οι παραπάνω παράγοντες μπορεί να διακριθούν στις εξής βασικές κατηγορίες²²:

1. Φυσικοί παράγοντες

Στους φυσικούς παράγοντες υπάγονται κυρίως το κλίμα, το έδαφος, η γεωγραφική του θέση, το διαθέσιμο υδατικό δυναμικό κλπ. Από τους φυσικούς παράγοντες εξαρτάται κυρίως το εύρος των εφικτών κλάδων που μπορεί να επιλεγούν για μια γεωργική εκμετάλλευση, δηλαδή εκείνων που ευδοκίμούν σε μια περιοχή κάτω από κανονικές συνθήκες περιβάλλοντος. Οι φυσικοί παράγοντες, επειδή είναι δεδομένοι και σε μεγάλο βαθμό ανεξέλεγκτοι από τον άνθρωπο, ονομάζονται και εξωγενείς. Γι' αυτό και επειδή ορισμένοι από αυτούς είναι απρόβλεπτοι, συντελούν σημαντικά στη δημιουργία των λεγομένων συνθηκών αβεβαιότητας που χαρακτηρίζουν τη γεωργία.

2. Οικονομικοί παράγοντες

Οι οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν κυρίως τις τιμές που καταβάλλουν οι παραγωγοί για τα αγοραζόμενα μέσα παραγωγής, καθώς και τις τιμές που απολαμβάνουν από την πώληση των προϊόντων τους. Γενικότερα, οι οικονομικές συνθήκες μιας περιοχής διαμορφώνονται κάτω από την επίδραση και πολλών άλλων παραγόντων, όπως είναι η κυβερνητική οικονομική πολιτική και η διεθνής συγκυρία, η πολιτική κατάσταση, η διαθεσιμότητα κεφαλαίου και εργασίας, η απόστασή της από τις αγορές, το επίπεδο τεχνολογίας και αναπτύξεως μιας χώρας και ο βαθμός οργάνωσής της, καθώς και οι διαγραφόμενες μελλοντικές εξελίξεις.

---

²² Πατσής Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα

3. Τεχνολογικοί παράγοντες

Η τεχνολογική πρόοδος και οι εφαρμογές της στη γεωργία επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τη διαμόρφωση των παραγωγικών κλάδων σε μια γεωργική εκμετάλλευση. Η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας συμβάλλει ουσιαστικά ώστε οι φυσικοί παράγοντες να είναι λιγότερο περιοριστικοί από πλευράς αριθμού εφικτών κλάδων παραγωγής και συνθηκών αβεβαιότητας, συντελώντας ταυτόχρονα στην καλύτερη αξιοποίηση όσων από αυτούς είναι κάθε φορά διαθέσιμοι, όπως είναι π.χ. τα υπόγεια και επιφανειακά νερά, τα δάση κλπ., καθώς και στην αύξηση των ενεργητικών επιδράσεων τους όπως για παράδειγμα η αξιοποίηση της ηλιακής και αιολικής ενέργειας.

4. Κοινωνικοί ή ανθρώπινοι παράγοντες

Οι ανθρώπινοι παράγοντες αναφέρονται κυρίως στην προσωπικότητα, τις ικανότητες και τα υποκειμενικά κριτήρια του γεωργού, καθώς και στις επιδιώξεις του.

Οι αντικειμενικοί στόχοι ενός γεωργού δεν είναι πάντοτε καθαρώς οικονομικοί. Μαζί με τη μεγιστοποίηση ενός οικονομικού αποτελέσματος υπεισέρχονται και άλλες επιδιώξεις που επηρεάζουν τις αποφάσεις του κατά την επιλογή του σχεδίου οργανώσεως των κλάδων παραγωγής. Οι επιδιώξεις αυτές μπορεί να είναι αποτέλεσμα της διαθέσεως του γεωργού για περισσότερη ξεκούραση ή ψυχαγωγία και λιγότερους κινδύνους και αβεβαιότητα που είναι ενδεχόμενο να συνεπάγονται οι περισσότερο προσοδοφόροι κλάδοι παραγωγής. Πολλοί είναι οι παράγοντες που μπορεί να επηρεάζουν τα υποκειμενικά κριτήρια μπορεί να είναι:

- Η ηλικία του γεωργού και η κατάσταση της υγείας του.
- Η σύνθεση της οικογένειάς του.
- Το κοινωνικό του περιβάλλον και οι συνθήκες διαβιώσεώς του.
- Οι γνώσεις και οι πληροφορίες που διαθέτει.
- Η επιδεκτικότητά του για μάθηση.
- Οι επιχειρηματικές ικανότητες και οι πρωτοβουλίες του.

2.4 Ο κύκλος ζωής μιας γεωργικής εκμετάλλευσης

Η γεωργική εκμετάλλευση παρουσιάζει συνήθως έναν κύκλο ζωής παράλληλο με εκείνο του παραγωγού. Στον κύκλο αυτό διακρίνονται συνήθως τρία στάδια²³.

1^ο Στάδιο: στάδιο ίδρυσης της εκμετάλλευσης

Στο στάδιο αυτό ο εν δυνάμει παραγωγός αξιολογεί τις ευκαιρίες στη γεωργική δραστηριότητα συγκρίνοντας αυτές με άλλες εναλλακτικές απασχολήσεις και αποφασίζει κατά πόσο θα εισέλθει στον κλάδο. Αυτή η αξιολόγηση περιλαμβάνει βασικά μια ανάλυση του εισοδήματος που θα αποκτήσει από τη γεωργική απασχόληση συγκρινόμενο με εκείνο μη γεωργικής απασχόλησης. Όπως επίσης και αξιολόγηση των ευκαιριών για αύξηση της Καθαρής Περιουσίας, βελτίωση του τρόπου ζωής και των κοινωνικών σχέσεων και ίσως του ελεύθερου χρόνου που θα έχει στη διάθεσή του.

Στην συνέχεια πρέπει το άτομο αυτό να αποκτήσει τα περιουσιακά στοιχεία και την διαχειριστική ικανότητα που είναι αναγκαία να καταστήσουν αυτή την εκμετάλλευση μια βιώσιμη οικονομική μονάδα, που θα δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό εισόδημα.

Οι τρόποι απόκτησης των περιουσιακών στοιχείων είναι οι εξής:

- Η απόκτηση συνεταιίρου ως νεοεισερχόμενου στην εκμετάλλευση - γιος ή γαμπρός και η επέκταση της γεωργικής εκμετάλλευσης σε μέγεθος κατάλληλο και για τις δύο οικογένειες.
- Η απόκτηση τραπεζικής χρηματοδότησης ικανής να δώσει τη δυνατότητα να αποκτηθούν οι συντελεστές παραγωγής. Ο τρόπος αυτός εμφανίζεται στη χώρα μας με τη μορφή των «νέων αγροτών» των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης.
- Να απασχοληθεί κάποιος ως εργαζόμενος σε μια εκμετάλλευση για να αποκτήσει επαγγελματική εμπειρία, ή ακόμη να απασχοληθεί ως διαχειριστής. Αυτός μπορεί στη συνέχεια να ενοικιάσει ή να αγοράσει γη, και να την

---

²³ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

καλλιεργήσει χρησιμοποιώντας μέρος ή το σύνολο του μηχανολογικού εξοπλισμού του παραγωγού στον οποίο εργάζεται.

2^ο Στάδιο: στάδιο ανάπτυξης & επιβίωσης της εκμετάλλευσης

Κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου ο παραγωγός να αυξήσει τις ποσότητες των χρησιμοποιούμενων συντελεστών παραγωγής μέσω αγοράς, ενοικίασης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης. Οι απαιτήσεις σε κεφάλαια και εργασία της εκμετάλλευσης επεκτείνονται σημαντικά τη διάρκεια αυτού του σταδίου με τα επακόλουθα αποτελέσματα. Επίσης η αξιολόγηση των εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης και η ανάλυση της ικανότητας αποπληρωμής δανείων είναι ενδιαφέροντα θέματα που θα αντιμετωπιστούν κατά τη διάρκεια του σταδίου ανάπτυξης και επιβίωσης.

Κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου ενδιαφέρει η σχέση Χρέη/ Καθαρή Περιουσία, που θα εγγυηθεί την επιβίωση κατά τη διάρκεια ετών χαμηλών εισοδημάτων, που οφείλονται στις περιβαλλοντικές συνθήκες, στις ασθένειες ή στις χαμηλές τιμές των αγροτικών προϊόντων. Στα μετέπειτα χρόνια του σταδίου ανάπτυξης και επιβίωσης η έμφαση μπορεί να δοθεί στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη σταθεροποίηση του εισοδήματος.

3^ο Στάδιο: στάδιο αποεπένδυσης

Δυο σημαντικές διαδικασίες κυριαρχούν στο στάδιο αυτό. Η διαδικασία της αποχώρησης και η διαδικασία της μεταβίβασης της ιδιοκτησίας στην επόμενη γενιά. Κατά τη διάρκεια της αποχώρησης ο παραγωγός προσπαθεί να περιορίσει τις ευθύνες του και να διατηρεί ικανοποιητικό έλεγχο στο Ενεργητικό της εκμετάλλευσης ώστε να δημιουργήσει ικανοποιητικό εισόδημα για την αποχώρηση. Ταυτόχρονα σχεδιάζει τη μεταβίβαση της περιουσίας όσο βρίσκεται στη ζωή ή μετά το θάνατό του.

Πολλοί παραγωγοί δίνουν μικρή σημασία σε τέτοια θέματα με αποτέλεσμα μετά την αποχώρηση να αντιμετωπίζουν προβλήματα εισοδήματος, αλλά και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Μετά την αποχώρηση το εισόδημα που θα προέλθει από τη συνταξιοδότηση και τις επενδύσεις κεφαλαίου, που ενδεχομένως έχουν πραγματοποιηθεί κατά το δεύτερο στάδιο ζωής της εκμετάλλευσης, όπως και

το πιθανό εισόδημα από την ενοικίαση της εκμετάλλευσης, ακόμα και η πώληση μερικών στοιχείων του Ενεργητικού, θα είναι οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες του επιπέδου κατανάλωσης και της ικανοποίησης των λοιπών αναγκών του παραγωγού που αποχωρεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Οι συντελεστές παραγωγής αποτελούν τη βάση οποιοσδήποτε παραγωγικής διαδικασίας, η οποία συνίσταται στη χρησιμοποίηση των συντελεστών αυτών με διάφορους τρόπους και συνδυασμούς, για την παραγωγή των επιθυμητών προϊόντων.

Ειδικότερα, από οικονομικής πλευράς, παραγωγή είναι η διαδικασία κατά την οποία συνδυάζονται ορισμένα υλικά αγαθά ή υπηρεσίες, με αποτέλεσμα τη δημιουργία αγαθών ή υπηρεσιών άλλης μορφής, που ονομάζονται προϊόντα της παραγωγής. Κατά τη διαδικασία παραγωγής γεωργικών προϊόντων χρησιμοποιούνται παραγωγικοί συντελεστές που έχουν οικονομική αξία όπως το έδαφος, τα λιπάσματα, τα μηχανήματα, οι σπόροι κλπ. και συντελεστές που ανήκουν στα ελεύθερα αγαθά όπως ο ήλιος, ο αέρας, η βροχή κλπ. Στην οικονομική θεωρία και στην πράξη, οι συντελεστές παραγωγής ταξινομούνται σε τρεις βασικές κατηγορίες²⁴:

α) Το έδαφος

β) Την ανθρώπινη εργασία

γ) Το κεφάλαιο

3.1 Το έδαφος

Το έδαφος αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία μιας γεωργικής εκμεταλλεύσεως και την παραγωγή γεωργικών προϊόντων. Γενικά, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της γεωργίας είναι το ότι, σε σύγκριση με τους άλλους τομείς της

---

²⁴ Παπαναγιώτου Ε., (2005), Οικονομική Παραγωγής Γεωργικών Προϊόντων, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη

Οικονομίας όπως η Βιομηχανία που δεν χρειάζονται μεγάλες εκτάσεις γης, χρησιμοποιεί σε μεγάλο αναλογικά βαθμό το συντελεστή έδαφος. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου η γεωργική γη καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της αξιοποιούμενης παραγωγικά επιφάνειας του εδάφους τους^{25, 26, 27}.

3.1.1 Τα χαρακτηριστικά του εδάφους

Η έννοια του εδάφους, ως συντελεστή παραγωγής, αναφέρεται στη γενική κατάσταση και στις ιδιότητες του εδάφους κατά το χρόνο της χρησιμοποιήσεώς του, που είναι βέβαια αποτέλεσμα της δραστηριότητας, αλλά κατά κανόνα και της μεταγενέστερης δραστηριότητας του ανθρώπου. Λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη οικονομική σημασία του εδάφους, που επιβεβαιώνεται με την αιώνια διαμάχη των ανθρώπων για την κατοχή και διατήρησή του, είναι σκόπιμο να αναφέρομε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στοιχεία του εδάφους που μπορούν να χωρισθούν σε δυο κατηγορίες²⁸:

1^η Κατηγορία: περιλαμβάνονται τα φυσικά χαρακτηριστικά του εδάφους που δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν ουσιαστικά από σκόπιμη παρέμβαση του ανθρώπου. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν: *η γεωγραφική θέση, το υψόμετρο, το ανάγλυφο, η κλίση, η χημική, μικροβιολογική και μηχανική σύστασή του, η διαθεσιμότητα σε αυτό υπογείων και επιφανειακών νερών, η φυσική βλάστησή του και τέλος οι επικρατούσες σ' αυτό φυσικές συνθήκες του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του κλίματος.* Τα χαρακτηριστικά αυτά στοιχεία του εδάφους χαρακτηρίζονται και ως εξωγενείς παράγοντες, από τους οποίους εξαρτάται η παραγωγικότητά του και ο αριθμός και το είδος των καλλιεργειών που ευνοεί.

2^η Κατηγορία: ανήκουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία εκείνα που υπόκεινται μερικώς ή ολικώς στον έλεγχο του ανθρώπου ή είναι αποτέλεσμα της παραγωγικής

²⁵ Κιτσοπανίδης Γ., & Καμενίδης Χ., (2003), Αγροτική Οικονομική, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη

²⁶ Παπαναγιώτου Ε.,(2005), Οικονομική Παραγωγής Γεωργικών Προϊόντων, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη

²⁷ Μαρτίκα Μ. (2008), Το Management στον Αγροτικό Τομέα, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη

²⁸ Άγνωστος (XX), Αναρτημένο στην: http://www.eng.auth.gr/mattas/prices/2.htm#_ftnref1, 30/7/2012

δραστηριότητάς του και χαρακτηρίζονται σαν ενδογενείς παράγοντες. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται η γονιμότητα του εδάφους, οι συνθήκες αρδεύσεως και αποστραγγίσεως, η διαθεσιμότητα σε αυτό οργανικών ουσιών, αζώτου, φωσφόρου, καλίου και ασβεστίου, τα άλατα, το ΡΗ του, ο αριθμός των αγροτεμαχίων, οι αποστάσεις τους μεταξύ τους, η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση.

3.1.2 Οι ιδιότητες του εδάφους

Οι ιδιότητες του εδάφους, που αναφέρονται στη γεωγραφική θέση, το μέγεθος και τη διάρκεια ζωής του και έχουν ιδιαίτερη σημασία από γεωργοοικονομικής πλευράς. Έτσι οι ιδιότητες του εδάφους είναι οι εξής^{29, 30}:

1. Το έδαφος είναι αμετακίνητο

Σε αντίθεση με τους άλλους συντελεστές παραγωγής, η θέση του εδάφους είναι γεωγραφικά αμετάβλητη. Η «ιδιομορφία» αυτή του εδάφους έχει πολύ σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Η «ακινησία» του εδάφους συνεπάγεται αδυναμία απαλλαγής του από το φυσικό περιβάλλον, η επίδραση του οποίου έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω, με αποτέλεσμα το περιβάλλον αυτό να είναι δεδομένο για κάθε γεωργική εκμετάλλευση. Η ιδιότητα αυτή του εδάφους συνεπάγεται επίσης αδυναμία της εκμεταλλεύσεως να απαλλαγεί από το οικονομικό της περιβάλλον, το οποίο προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την απόσταση μεταξύ αυτής και των κέντρων διαθέσεως των προϊόντων και προμήθειας των μέσων παραγωγής.

Η επίδραση της αποστάσεως πάνω στο κόστος, αλλά και στο χρόνο μεταφοράς των αγαθών και γενικότερα ο ρόλος της γεωγραφικής θέσεως μιας περιοχής στη διαμόρφωση της γεωργικής φυσιογνωμίας της αποτέλεσε τη βάση της κλασικής παθεωρίας του Γερμανού Von Thiinen. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, η γεωργία μιας περιοχής ή μιας χώρας αναπτύσσεται γύρω από τα αστικά κέντρα, σχηματίζοντας ομόκεντρες ζώνες από διαφορετικές καλλιέργειες. Οι πλησιέστερες προς τα αστικά κέντρα ζώνες χρησιμοποιούνται κατά κανόνα για την παραγωγή προϊόντων, τα οποία

²⁹ Κιτσοπανίδης Γ., & Καμενίδης Χ., (2003), Αγροτική Οικονομική, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη

³⁰ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

είναι ογκώδη και φθαρτά όπως τα λαχανικά. Οι πιο μακρινές ζώνες χρησιμοποιούνται για την παραγωγή γεωργικών προϊόντων που δεν είναι φθαρτά και ογκώδη και το κόστος μεταφοράς τους είναι χαμηλό σε σχέση με την αξία τους. Σήμερα, με την πρόοδο των μέσων μεταφοράς, ο παράγοντας απόσταση είναι πια λιγότερο περιοριστικός και έχουν δημιουργηθεί διαφορετικές συνθήκες. Παρόλα αυτά όμως η γεωγραφική θέση δεν έπαυσε να έχει οικονομική σημασία.

2. Το έδαφος δεν αυξάνεται

Η διαθέσιμη δηλαδή έκταση, σε εθνική και παγκόσμια κλίμακα, παραμένει ουσιαστικά σταθερή. Παρά τη συνεχή προσπάθεια του ανθρώπου να επεκτείνει και να αυξήσει τη διαθέσιμη για παραγωγικές χρήσεις επιφάνεια της γης και τις αυξομειώσεις αυτές από φυσικά αίτια, η αξιοποιήσιμη επιφάνεια του πλανήτη είναι ουσιαστικά δεδομένη και δεν μεταβάλλεται. Η ιδιότητα αυτή του εδάφους και ειδικότερα της γεωργικής γης έχει επίσης ιδιαίτερη σημασία, γιατί, λόγω της στενότητας της γης και της ολοένα αυξανόμενης ζήτησής της για παραγωγικούς σκοπούς, η τιμή της αυξάνεται συνεχώς και επιβαρύνει υπέρογκα το κόστος παραγωγής των προϊόντων.

Σε επίπεδο γεωργικής εκμεταλλεύσεως βέβαια η χρησιμοποίηση περισσότερου εδάφους δεν είναι απαγορευτική, αφού υπάρχει η δυνατότητα αγοράς ή ενοικιάσεως και άλλης γεωργικής εκτάσεως. Αυτό όμως δεν είναι πάντοτε και οικονομικά συμφέρον, ιδιαίτερα όταν επιδιώκεται τα πρόσθετα τεμάχια εδάφους να είναι συνεχόμενα ή γειτονικά με τα προϋπάρχοντα.

3. Το έδαφος είναι άφθαρτο.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι, κάτω από κανονικές συνθήκες φυσικού περιβάλλοντος χρήσεως και συντηρήσεως, το έδαφος είναι ουσιαστικά άφθαρτο αφού διατηρεί για απεριόριστο χρονικό διάστημα τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητές του. Στην ιδιότητα αυτή της αφθαρσίας του εδάφους οφείλεται και η οικονομική αρχή να μην επιβαρύνεται η χρησιμοποίησή του στην παραγωγή με δαπάνη για απόσβεση της αξίας του, όπως συμβαίνει με τα άλλα μέσα παραγωγής, τα οποία έχουν ορισμένη χρονική διάρκεια «ζωής».

3.2 Η εργασία

Ως συντελεστής παραγωγής «εργασία» χαρακτηρίζεται κάθε είδος σωματικής ή πνευματικής προσπάθειας του ανθρώπου που καταβάλλεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παραγωγής γεωργικών προϊόντων σε μια γεωργική εκμετάλλευση. Η σπουδαιότητα του συντελεστή αυτού, είναι αναμφίβολα θεμελιώδης, αφού αποτελεί βασική προϋπόθεση για την παραγωγή οποιουδήποτε αγαθού ή υπηρεσίας. Δηλαδή, κάθε παραγωγική δραστηριότητα είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με κάποιας μορφής ανθρώπινη εργασία, πράγμα που δεν συμβαίνει με κανένα από τους υπόλοιπους συντελεστές της παραγωγής. Η ανθρώπινη συμβολή διακρίνεται σε χειρωνακτική εργασία και σε πνευματική. Η διάκριση αυτή δεν είναι πάντοτε σαφής, γιατί πολλές γεωργικές εργασίες απαιτούν την ταυτόχρονη καταβολή σωματικής και πνευματικής προσπάθειας^{31, 32, 33}.

3.2.1 Χαρακτηριστικά εργασίας

Σε αντίθεση με το συντελεστή έδαφος, η ανθρώπινη εργασία είναι ποσοτικά *αυξομειώσιμη*, μετακινείται εύκολα και, εφόσον προέρχεται από τον άνθρωπο, μπορεί να χαρακτηριστεί ως *φθαρτή*. Σαν σύνολο ωρών απασχολήσεως ή αριθμού απασχολούμενων, μπορεί να μεταβληθεί ποσοτικά τόσο σε επίπεδο εκμεταλλεύσεως όσο και σε επίπεδο χώρας. Επίσης συνεχείς είναι οι μετακινήσεις και οι γεωγραφικές ανακατατάξεις του εργατικού δυναμικού από κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και εξελίξεις.

Η χρησιμοποίηση της εργασίας στη γεωργία χαρακτηρίζεται από την *άνιση εποχιακή κατανομή* των απαιτούμενων ωρών εργασίας για την εκτέλεση των διαφόρων γεωργικών εργασιών που παρατηρείται ιδιαίτερα στις φυτικές καλλιέργειες και λιγότερο στην κτηνοτροφία. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί ένα από τα ιδιαίτερα και σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η γεωργία, σε αντίθεση με τους άλλους

---

³¹ Κιτσοπανίδης Γ., & Καμενίδης Χ., (2003), Αγροτική Οικονομική, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη

³² Παπαναγιώτου Ε.,(2005), Οικονομική Παραγωγής Γεωργικών Προϊόντων, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη

³³ Μαρτίκα Μ. (2008), Το Management στον Αγροτικό Τομέα, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη

τομείς της οικονομίας, και είναι αποτέλεσμα του βιολογικού χαρακτήρα της γεωργικής παραγωγής, της φθαρτότητας πολλών γεωργικών προϊόντων και της πλημμελής προστασία της από εχθρούς και ασθένειες, η επιβάρυνση του κόστους παραγωγής εξαρτήσεως πολλών γεωργικών εργασιών από τις καιρικές συνθήκες³⁴.

3.2.2 Οι ιδιότητες της εργασίας

Ως ιδιότητες της εργασίας μπορούν να θεωρηθούν το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, και η υγεία. Οι ιδιότητες αυτές αφορούν το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό της γεωργικής εκμετάλλευσης. Ως προς το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό αυτές οι ιδιότητες είναι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση του παραγωγού για το είδος των προϊόντων που θα παράγει.

3.2.3 Η μέτρηση της εργασίας

Για την ποσοτική μέτρηση της εργασίας χρησιμοποιείται κυρίως η χρονική διάρκειά της και συχνά το μέγεθος του αποδιδόμενου έργου, ανάλογα με τη φύση του. Επειδή σε ορισμένες εργασίες διαφέρουν οι αποδόσεις μεταξύ ανδρών, γυναικών, παιδιών κλπ., χρησιμοποιούνται συντελεστές αναγωγής των διαφόρων κατηγοριών εργασίας προς την ανδρική και ανάλογα διαφοροποιείται το ύψος αμοιβής που καταβάλλεται. Μια συνηθισμένη μονάδα μετρήσεως της εργασίας είναι η λεγόμενη «ανθρωπόωρα», που αντιστοιχεί προς την εργασία ενός κανονικού άνδρα στο διάστημα μιας ώρας.

Στη γεωργία χρησιμοποιείται ο όρος εργατική μονάδα, που ισοδυναμεί προς την ετήσια εργασία ενός άνδρα υπό κανονικές συνθήκες εργασίας. Αυτή υπολογίζεται ότι αντιστοιχεί σε 250 ημερομίσθια ή 2000 ανθρωπόωρες ετησίως. Ο αριθμός αυτός εκφράζει την ποσότητα της συνηθισμένης γεωργικής εργασίας ενός πλήρως απασχολούμενου τυπικού άνδρα και χρησιμοποιείται ως βάση για τον υπολογισμό

---

³⁴ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

της χρησιμοποιούμενης και της διαθέσιμης συνολικά εργασίας μιας γεωργικής εκμεταλλεύσεως³⁵.

3.3 Το κεφάλαιο

Ως κεφάλαιο χαρακτηρίζονται όλοι οι υπόλοιποι συντελεστές της παραγωγής, όπως είναι τα κτίρια, μηχανήματα, ζώα, φυτείες, μετρητά κλπ. Ο όρος κεφάλαιο χρησιμοποιείται όμως και με ευρύτερη έννοια, εκτός από εκείνη της τρίτης κατηγορίας των παραγωγικών συντελεστών. Έτσι, στα πλαίσια της Γεωργικής Λογιστικής και Εκτιμητικής, ως κεφάλαιο θεωρείται και το έδαφος. Ως κεφάλαιο δηλαδή, θεωρούνται επίσης όλοι οι συντελεστές της παραγωγής, εκτός από την εργασία, οι οποίοι αποτελούν το σύνολο της κινητής και ακίνητης περιουσίας της εκμεταλλεύσεως. Ονομάζονται συνοπτικά ενεργητικό της εκμεταλλεύσεως και αντιπροσωπεύουν κάποια οικονομική αξία^{36, 37, 38}.

3.3.1 Χαρακτηριστικά κεφαλαίου

Βασικό χαρακτηριστικό των κεφαλαιουχικών αγαθών είναι ότι αυτά είναι *φθαρτά*, έχουν δηλαδή περιορισμένη διάρκεια χρήσεως στην παραγωγική διαδικασία. Ορισμένα μάλιστα από αυτά δεν μπορεί να χρησιμοποιηθούν παρά μόνο μια φορά, όπως οι σπόροι, τα λιπάσματα κλπ., πράγμα που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, αν σε μια χώρα επιδιώκεται η αύξηση της συνολικής παραγωγής αγαθών, η παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών πρέπει να είναι μεγαλύτερη από όση απαιτείται για την αντικατάσταση ή την αναπλήρωση της φθοράς των υπαρχόντων. Επίσης ο

---

³⁵ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

³⁶ Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

³⁷ Παπαναγιώτου Ε., (2005), Οικονομική Παραγωγής Γεωργικών Προϊόντων, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη

³⁸ Μαρτίκα Μ. (2008), Το Management στον Αγροτικό Τομέα, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη

συντελεστής παραγωγής κεφάλαιο σε μια γεωργική επιχείρηση μπορεί να αυξομειώνεται.

3.3.2 Κατηγορίες κεφαλαίου

Το κεφάλαιο μαζί με το έδαφος, μπορεί να διακριθεί σε τρεις κατηγορίες^{39,40}:

1. Μόνιμο κεφάλαιο

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα μέσα παραγωγής που έχουν απεριόριστη διάρκεια χρήσεως. Συγκεκριμένα στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται:

- Το έδαφος και οι μεγάλης διάρκειας βελτιωτικές επεμβάσεις του ανθρώπου που έχουν ενσωματωθεί σ' αυτό, όπως είναι οι εκχερσώσεις, ισοπεδώσεις, μόνιμα αρδευτικά και αποστραγγιστικά δίκτυα
- Τα κτίσματα
- Οι πολυετείς φυτείες

2. Ημιμόνιμο κεφάλαιο

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα κεφαλαιουχικά αγαθά, τα οποία έχουν μέση διάρκεια χρήσεως στην παραγωγή. Συγκεκριμένα στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται:

- Το ζωικό κεφάλαιο, δηλαδή τα ζώα παραγωγής και εργασίας
- Ο γεωργικός εξοπλισμός
- Τα διάφορα υλικά και σκεύη πολλών χρήσεων
- Ημιμόνιμες φυτείες όπως μηδική, αγκινάρα κτλ

3. Κυκλοφοριακό κεφάλαιο.

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα μέσα παραγωγής, η διάρκεια χρήσεως των οποίων είναι σύντομη. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται:

---

³⁹ Κιτσοπανίδης Γ., & Καμενίδης Χ., (2003), Αγροτική Οικονομική, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη

⁴⁰ Άγνωστος (XX), Αναρτημένο στην: http://www.eng.auth.gr/mattas/prices/2.htm#_ftnref1, 30/7/2012

- Τα διάφορα εφόδια και αποθέματα, όπως σπόροι, λιπάσματα, φάρμακα, ζωοτροφές, υλικά συσκευασίας κλπ.
- Τα αδιάθετα προϊόντα της γεωργικής εκμεταλλεύσεως.
- Τα προϊόντα που δεν έχουν ωριμάσει και δεν έχουν ακόμη συγκομισθεί από τα φυτά.
- Οι προκαταβολές των καλλιεργειών, δηλαδή λιπάσματα, φάρμακα, εργασία κλπ. που έχουν διατεθεί και ενσωματωθεί σε αναπτυσσόμενες καλλιέργειες, η παραγωγή και η συγκομιδή των οποίων θα συνεχισθεί την επόμενη οικονομική περίοδο.
- Τα χρηματικά ποσά ή «μετρητά» που διαθέτει η γεωργική εκμετάλλευση, οι καταθέσεις της σε τράπεζες και γενικά οι απαιτήσεις από τρίτους για προϊόντα που έχουν πωληθεί ή για υπηρεσίες που προσφέρθηκαν και δεν έχουν ακόμη εξοφληθεί

3.4 Οι γεωργικές βιομηχανίες

Με τον όρο γεωργικές βιομηχανίες ή βιομηχανίες μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, χαρακτηρίζουμε τους κλάδους των βιομηχανιών που ασχολούνται με την επεξεργασία ή συντήρηση προϊόντων φυτικής ή ζωικής παραγωγής⁴¹.

Η επιχείρηση είναι μία οικονομική μονάδα με τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Συστηματικό συνδυασμό των συντελεστών παραγωγής
2. Οργάνωση & συνδυασμό των δραστηριοτήτων
3. Στην παραγωγική διαδικασία εφαρμόζεται η οικονομική αρχή

Μια τυπική γεωργική μεταποιητική μονάδα περιλαμβάνει διάφορα στάδια στη διαδικασία της μεταποίησης. Το πρωτογενές προϊόν μπαίνει στη γεωργική μεταποιητική μονάδα και υφίσταται μια σειρά από επεμβάσεις. Μετά από μηχανική, θερμική ή χημική επεξεργασία παράγεται ένα ή περισσότερα τελικά προϊόντα τα

⁴¹ Σέμος Α., (2004), Μεταποίηση Αγροτικών Προϊόντων, Οικονομική –Οργάνωση – Παραγωγή Τροφίμων, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη

οποία είναι είτε έτοιμα για κατανάλωση είτε χρειάζονται περαιτέρω φροντίδα όπως κονσερβοποίηση για να φθάσουν στον καταναλωτή⁴².

3.4.1 Ταξινόμηση γεωργικών βιομηχανιών

Οι γεωργικές βιομηχανίες διακρίνονται ως εξής⁴³:

Με βάση το μέγεθός τους:

1. **Παραδοσιακές**, χρήση παραδοσιακών μεθόδων μεταποίησης και επεξεργασίας των προϊόντων.
2. **Μικρές**, επεξεργασία μικρών ποσοτήτων γεωργικών προϊόντων και περιορισμένης δυνατότητας εξοπλισμός.
3. **Μεσαίες & μεγάλες**, επεξεργασία μεγάλων ποσοτήτων γεωργικών προϊόντων και ανάλογη οργάνωση, δυναμικότητα και εξοπλισμός.

Με βάση το είδος της πρώτης ύλης:

1. Γεωργικές βιομηχανίες επεξεργασίας φρούτων
2. Γεωργικές βιομηχανίες επεξεργασίας λαχανικών
3. Γεωργικές βιομηχανίες επεξεργασίας ελιάς & ελαιούχων σπόρων
4. Γεωργικές βιομηχανίες δημητριακών
5. Γεωργικές βιομηχανίες παραγωγής γλυκαντικών υλών
6. Γεωργικές βιομηχανίες επεξεργασίας γάλακτος
7. Γεωργικές βιομηχανίες επεξεργασίας κρεάτων
8. Γεωργικές βιομηχανίες ζωοτροφών
9. Γεωργικές βιομηχανίες επεξεργασίας βάμβακος

---

⁴² Σέμος Α., (2004), Μεταποίηση Αγροτικών Προϊόντων, Οικονομική –Οργάνωση – Παραγωγή Τροφίμων, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη

⁴³ Σέμος Α., (2004), Μεταποίηση Αγροτικών Προϊόντων, Οικονομική –Οργάνωση – Παραγωγή Τροφίμων, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη

Με βάση τον φορέα τους:

1. Ιδιωτικές επιχειρήσεις
2. Συνεταιριστικές βιομηχανίες
3. Κρατικές γεωργικές βιομηχανίες
4. Μικτές γεωργικές βιομηχανίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΟΙ ΞΗΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ

Πρόσφατες ανασκαφές στο Ισραήλ, έφεραν στο φως στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι ξηροί καρποί αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της διατροφής του ανθρώπου εδώ και 780.000 χρόνια. Ανάμεσα στα ευρήματα βρέθηκαν επτά ποικιλίες ξηρών καρπών, μαζί με τα λίθινα «εργαλεία» με τα οποία τους έσπαζαν. Παράλληλα, σύμφωνα με ιστορικούς και ταξιδιώτες, οι ξηροί καρποί αποτελούσαν αναπόσπαστο κομμάτι της διατροφής για τους ιθαγενείς της Αφρικής, της πρώην Βρετανικής Γουιάνας και της Βορείου Αμερικής. Μάλιστα, χρησιμοποιώντας «πρωτόγονα» εργαλεία, μπορούσαν να τους αλέσουν και να τους χρησιμοποιήσουν με αυτή τη μορφή στις μαγειρικές τους παρασκευές, είτε ως αλεύρι είτε παρασκευάζοντας βούτυρο. Μετά το σπάσιμο τα τσόφλια τα χρησιμοποιούσαν ως προσάναμμα για τη φωτιά. Η κατανάλωση ξηρών καρπών στη χώρα μας ανέρχεται σε 65.000 τόνους ετησίως και αυξάνεται ιδιαίτερα κατά τις περιόδους νηστείας. Θεωρούνταν πολύτιμα προϊόντα της φύσης, ακόμα και πριν χιλιάδες χρόνια, ενώ ποικίλες βιβλιογραφικές αναφορές τους συσχετίζουν με διάφορα ήθη και έθιμα των λαών. Οι ιστορικοί υποθέτουν πως οι αρχαίες κοινωνίες στράφηκαν στην καλλιέργεια ξηρών καρπών περίπου πριν από 10.000 χρόνια⁴⁴.

Στη βοτανική ορολογία ως καρπός ορίζεται το προϊόν που σχηματίζεται στα αγγειόσπερμα φυτά μετά τη γονιμοποίηση του θηλυκού άνθους από τη γύρη του αρσενικού. Χαρακτηριστικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι το γονιμοποιημένο ωοκύτταρο μετασχηματίζεται σε σπόρια, ενώ η ωοθήκη στο περικάρπιο που περιβάλλει τον καρπό. Το περικάρπιο μπορεί να είναι σαρκώδες ή ξυλώδες. Ο καρπός αποτελείται από το εξωκάρπιο, το περικάρπιο, το μεσοκάρπιο και το ενδοκάρπιο. Το πάχος των στρωμάτων αυτών αποτελεί στοιχείο για να καταταγεί ένας καρπός στους

---

⁴⁴ AB nutriLife, Ξηροί Καρποί, απ' την αρχαιότητα στο σήμερα, Τεύχος II, Αναρτημένο στην: http://www.ab.gr/swf/magazines/nutrilife_t11/pdf/NUTRI_11_low.pdf

σαρκώδεις ή στους ξερούς. Στους σαρκώδεις, το περικάρπιο είναι μαλακό και αποτελείται από εύγευστες και θρεπτικές ουσίες⁴⁵.

Οι σαρκώδεις καρποί διακρίνονται σε *πολύχωρους* και σε *μονόχωρους*. Στους πολύχωρους ανήκουν:

- η ράγα (σταφύλι),
- ο μεγάλος ραγοειδής των κολοκυθιών στον οποίο ανήκουν οι καρποί των κολοκυθιών, των πεπονιών, της καρπουζιάς
- ο καρπός των εσπεριδοειδών, τα μήλα, τα ρόδια

Στους μονόχωρους καρπούς το εξωκάρπιο είναι λεπτό το μεσοκάρπιο πολύ παχύ, ενώ το ενδοκάρπιο είναι ξυλώδες. Τέτοιοι καρποί είναι τα βερίκοκα, τα κεράσια, τα δαμάσκηνα κλπ.

Μια ακόμη ταξινόμηση των ξηρών καρπών είναι η διαίρεσή τους σε *πολύχωρους διαρρηκτούς* και σε *μονόχωρους αδιαρρηκτούς*. Οι πολύχωροι διαρρηκτοί είναι η κάψα, που είναι τυπικός καρπός της παπαρούνας και της βιόλας, των φασολιών και των υπόλοιπων ψυχανθών. Στους μονόχωρους αδιαρρηκτούς ανήκουν το καρύδι, το φουντούκι, το βαλανίδι, τα σιτηρά.

Ακόμη υπάρχουν οι *σύνθετοι καρποί*, όπως είναι του ήλιου, *τα συγκάρπια* κι *οι ψευτοκαρποί*. Στην κατηγορία των συγκαρπίων ανήκουν τα βατόμουρα. Οι ψευτοκαρποί αν και φαίνονται ότι αποτελούν ένα ενιαίο καρπό, εξωτερικά αποτελούνται από πολλούς καρπούς μαζί όπως είναι η φράουλα, το σύκο, ο ανανάς. Ψευτοκαρποί θεωρούνται και οι καρποί των κωνοφόρων, όπως είναι το πεύκο με τα κουκουνάρια, τα κυπαρίσσια με τα κυπαρισσόμηλα.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Τροφίμων & Ποτών του 2009 ως «Ξηροί καρποί» χαρακτηρίζονται ώριμοι καρποί ή σπέρματα αυτών, τα οποία έγιναν διατηρήσιμα με αποξήρανση, με μια από τις φυσικές μεθόδους αφυδάτωσης αυτών. Στους ξηρούς καρπούς περιλαμβάνονται οι λιθόκαρποι ξηροί καρποί, φλοιόκαρποι ξηροί καρποί,

---

⁴⁵ Αναρτημένο στην:

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%81%CF%80%CF%8C%CF%82>

ξηρές σταφίδες και τα ξηρά σύκα. Για την ασφαλή κατανάλωσή τους θα πρέπει δε να πληρούν τις παρακάτω ειδικές διατάξεις⁴⁶:

- Οι οργανοληπτικοί χαρακτήρες των ξηρών καρπών που διατίθενται στην κατανάλωση πρέπει να είναι άμεμπτοι, και να μην παρέχουν ενδείξεις χρησιμοποίησεως μειονεκτικών πρώτων υλών
- Απαγορεύεται η παραγωγή ξηρών καρπών από οπώρες ή σπέρματα, των οποίων έχει αλλοιωθεί η φυσική σύστασή τους με εκχύλιση ή άλλη μέθοδο
- Ξηροί καρποί που παρουσιάζουν ενδείξεις αλλοιώσεως, αποκλείονται της κατανάλωσης.

Λιθόκαρποι ξηροί καρποί είναι οι αποξηραμένοι σαρκώδεις καρποί που περικλείουν σκληρό μη εδώδιμο πυρήνα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα δαμάσκηνα, βερίκοκα, κεράσια, βύσσινα, χουρμάδες και πρέπει να πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- ✓ Επιτρέπεται η διάθεση στην κατανάλωση "λιθοκάρπων ξηρών καρπών" χωρίς το σκληρό πυρήνα αυτών.
- ✓ Επιτρέπεται η στίλβωση με ατμό για την καλύτερη εμφάνιση των προϊόντων. Επίσης επιτρέπεται η χρήση ως μέσων για γλασάρισμα.
- ✓ Επιτρέπεται η χρήση προσθέτων και συντηρητικών και αντιοξειδωτικά του ίδιου άρθρου

Φλοιόκαρποι ξηροί καρποί είναι οι αποξηραμένοι καρποί πλούσιοι σε άμυλο ή λιπαρές ουσίες ή σπέρματα καρπών, που περικλείονται από σκληρό καρπικό περίβλημα ή σπερματικό φλοιό. Στην κατηγορία αυτή νοούνται και επιτρέπονται τα κάρνα τα λεπτοκάρνα, τα αμύγδαλα, τα κάστανα, τα φυστίκια Αιγίνης, οι κόκκονες, τα φυστίκια αράπικα, τα ρόδια, τα χαρούπια, τα ρεβίθια και πρέπει να πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- ✓ Επιτρέπεται η διάθεση στην κατανάλωση φλοιοκαρπών ξηρών καρπών απαλλαγμένων του περιβάλλοντος σκληρού περιβλήματος ή φλοιού, με την

---

⁴⁶ Κώδικας Τροφίμων & Ποτών 2009, άρθρο 121

προϋπόθεση ότι το τελικό προϊόν δεν θα περιέχει υπολείμματα αυτών σε ποσοστό ανώτερο του 0,5%.

- ✓ Επιτρέπεται η επεξεργασία με μαγειρικό αλάτι των αμυγδάλων, λεπτοκαρυών, πιστακίων, αραχίδων, ρεβιθιών.
- ✓ Επιτρέπεται η ειδική επεξεργασία των απαλλαγμένων από το φυσικό τους σκληρό περίβλημα ή φλοιό "φλοιοκαρπών ξηρών καρπών", με ζάχαρη, αλεύρι, αλάτι και άλλες επιτρεπόμενες ύλες, για την απόκτηση τεχνητού σκληρού εξωτερικού περιβλήματος.
- ✓ Επιτρέπεται η χρώση με τις χρωστικές, η χρήση γλυκαντικών, συντηρητικών και αντιοξειδωτικών

4.1 Αμύγδαλο

Τα αμύγδαλα προέρχονται από την αμυγδαλιά (*Prunus amygdalus*) το οποίο, είναι καρποφόρο δέντρο που ανήκει στην οικογένεια των ροδιδών (*Rosaceae*). Η αμυγδαλιά καλλιεργείται σε όλες της υποτροπικές περιοχές και ιδιαίτερα στις περιοχές της νότιας Ευρώπης. Η καταγωγή της

είναι από τη Μικρά Ασία. Στη λεκάνη της Μεσογείου τη διάδωσαν τόσο οι Έλληνες όσο και οι Ρωμαίοι. Στην Ελλάδα η αμυγδαλιά καλλιεργείται από χιλιάδες χρόνια τώρα. Οι καρποί της αμυγδαλιάς, τα αμύγδαλα. Το σχήμα τους είναι ανάλογο με την ποικιλία, είναι όμως σχεδόν επίμηκες και ποτέ στρογγυλό. Το εξωκάρπιο δεν είναι σαρκώδες, όπως στα άλλα πυρηνόκαρπα, αλλά λεπτό που, όταν ωριμάζει ο καρπός, ανοίγει και ξεραίνεται. Το ενδοκάρπιο είναι σκληρό και ξυλώδες σε μερικές ποικιλίες σε άλλες όμως δεν είναι σκληρό και κλείνει ένα ή δυο σπέρματα, που καλύπτονται από φλούδα. Η φλούδα είναι δυνατό να αποχωριστεί από τους καρπούς, όσο οι καρποί είναι μαλακοί ή μετά από βράσιμο⁴⁷.

⁴⁷ Αναρτημένο στην:

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BC%CF%8D%CE%B3%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF>

4.2 Καρύδια

Τα καρύδια προέρχονται από την καρυδιά (*Juglans regia*) το οποίο είναι φυλλοβόλο δέντρο και ανήκει στην οικογένεια *Juglandaceae*. Αποτελεί ένα από τα παλαιότερα τρόφιμα παγκοσμίως και καλλιεργείται εδώ και τουλάχιστον 2.000 έτη. Από πολλούς αναφέρεται

ως τόπος καταγωγής της η Ασία, αλλά και σε πολλά βουνά της Ελλάδας φυτρώνει άγρια καρυδιά. Οι καρποί της καρυδιάς, τα καρύδια, λέγονται δρύπες. Το σχήμα τους είναι από σφαιρικό μέχρι ωσειδές⁴⁸.

4.3 Φιστίκια Αιγίνης

Τα φιστίκια Αιγίνης ή κελυφωτά φιστίκια προέρχονται από την φιστικιά (*Pistacia vera*). Τα κελυφωτά φιστίκια είναι δρύπες και αποτελούνται από ένα επιμήκη καρπό με σκληρό κέλυφος και ένα ελαφρά πρασινωπό ενδοκάρπιο με χαρακτηριστική γεύση. Η φιστικιά αρχικά καλλιεργήθηκε στην Κεντρική Ασία και ήρθε στο χώρο της Μεσογείου τον Μεσαίωνα ενώ τα τελευταία χρόνια καλλιεργείται και στην Καλιφόρνια καθώς και στην Αυστραλία. Στην Ελλάδα το 1856 για πρώτη φορά αναφέρθηκε στην Εφημερίδα της Ελληνικής Γεωργίας πως η φιστικιά καλλιεργούνταν στη Ζάκυνθο και

πως άλλα δύο τέτοια δένδρα υπήρχαν σε ένα κτήμα στον Πύργο Ηλείας. Την πρώτη οργανωμένη φυτεία φιστικιάς δημιούργησε το 1860 ο βιομήχανος της σοκολάτας Δημήτρης Παυλίδης στο κτήμα του, στο Ψυχικό. Ο διευθυντής του Δημοσίου Δενδροκομείου, Ορφανίδης, ξεκίνησε το 1869 να πολλαπλασιάζει τη φιστικιά και να συνιστά την καλλιέργειά της. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, η πρώτη οργανωμένη φυτεία φιστικιάς εγκαταστάθηκε στην Αίγινα. Στη συνέχεια, η καλλιέργεια του δέντρου

⁴⁸ Αναρτημένο στην:

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%81%CF%8D%CE%B4%CE%B9>

διαδόθηκε στο νησί και το περίφημο φιστίκι Αιγίνης έχει χαρακτηριστεί προϊόν Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση⁴⁹.

4.4 Ηλιόσποροι

Οι ηλιόσποροι είναι οι σπόροι του φυτού ηλιανθος (*Helianthus annuus*). Για εμπορικούς λόγους διακρίνονται σε δύο είδη, ανάλογα τη μορφή του κέλυφους. Το κέλυφος μπορεί να είναι είτε μαύρο και οι σπόροι που προέρχονται από αυτό το είδος χρησιμοποιούνται για την παρασκευή ηλιέλαιου, είτε ραβδωτό και λόγω της μικρότερης περιεκτικότητας τους σε έλαιο χρησιμοποιούνται κυρίως για άμεση κατανάλωση.

4.5 Κολοκυθόσποροι ή πασατέμπο

Οι κολοκυθόσποροι, γνωστοί και ως πασατέμπος, είναι οι ψημένοι σπόροι κολοκύθας. Ο όρος πασατέμπος είναι ιταλικής καταγωγής από τις λέξεις *passo* και *tempo*, που μεταφράζεται ως ο χρόνος που περνά ή διαφορετικά, περνώ το χρόνο μου. Στο εξωτερικό, οι κολοκυθόσποροι είναι γνωστοί ως *pepita* (πεπίτα), ονομασία που προέρχεται από το Μεξικό. Αποτελούν

σημαντικό συστατικό της μεξικάνικης κουζίνας, ενώ καταναλώνονται ως σνακ σε πολλές "γωνιές" του κόσμου όπως στο Μεξικό, στις ΗΠΑ κυρίως το φθινόπωρο, στη Λατινική Αμερική καθώς και στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Φαίνεται να

⁴⁹ AB nutriLife, Ξηροί Καρποί, απ' την αρχαιότητα στο σήμερα, Τεύχος II, Αναρτημένο στην: http://www.ab.gr/swf/magazines/nutrilife_t11/pdf/NUTRI_11_low.pdf

πρωτοεμφανίστηκαν στη διατροφή του ανθρώπου το 7.000 – 5 .500 π.Χ. και οι πρώτοι σπόροι εντοπίστηκαν στο Μεξικό.

4.6 Φουντούκι

Το φουντούκι είναι σπόρος του φυτού *Corylus avellana*. Η φουντουκιά είναι ένα δέντρο που ανήκει στο γένος *Corylus* της οικογένειας *Betulaceae*. Το όνομα *Corylus* προέρχεται από την αρχαία λέξη «κόρυς» που σημαίνει περικεφαλαία, και αυτό διότι όταν το φουντούκι είναι φρέσκο περιβάλλεται από ένα προστατευτικό φυλλώδες περίβλημα που μοιάζει με στρατιωτικό κράνος⁵⁰.

4.7 Διατροφική Αξία των Ξηρών Καρπών

Η ποιοτική και ποσοτική χημική σύσταση των ξηρών καρπών διαφέρει ανάλογα το είδος, την περιοχή καλλιέργειας και το χρόνο συγκομιδής. Οι ξηροί καρποί είναι σύνθετο φυτικό προϊόν. Είναι πλούσιοι σε λίπος, το οποίο κυμαίνεται από 45 έως 75% του βάρους τους, το οποίο στο μεγαλύτερο μέρος του είναι ακόρεστο. Οι περισσότεροι ξηροί καρποί είναι πλούσιοι σε μονοακόρεστα λιπαρά οξέα, με κυρίαρχο το ελαϊκό οξύ το οποίο συνεισφέρει κατά μέσο όρο λιγότερο από 62% της ενέργειας από λίπος. Εκτός από πλούσια πηγή λίπους και πολυακόρεστων λιπαρών οξέων, οι ξηροί καρποί είναι μοναδική πηγή φυτικής πρωτεΐνης, αφού είναι πλούσιοι σε αργινίνη. Οι ξηροί καρποί είναι επίσης πηγές φυτοστερολών και άλλων φυτοχημικών συστατικών με ρυθμιστική επίδραση στη χοληστερόλη. Επομένως οι ξηροί καρποί περιέχουν πολλά θρεπτικά συστατικά και διαιτητικούς παράγοντες που ίσως παρέχουν προστατευτική επίδραση στην λειτουργία της καρδιάς⁵¹.

---

⁵⁰ AB nutriLife, Ξηροί Καρποί, απ' την αρχαιότητα στο σήμερα, Τεύχος II, Αναρτημένο στην: http://www.ab.gr/swf/magazines/nutrilife_t11/pdf/NUTRI_11_low.pdf

⁵¹ Feldman EB., (2002), The scientific evidence for a beneficial health relationship between walnuts and coronary heart disease, J Nutr. Vol. 132(5), p. 1062S-1101S.

Πίνακας 4-1: Σύσταση ξηρών καρπών

	ΕΝΕΡΓΕΙΑ Kcal/100g	ΝΕΡΟ (g/100g)	ΠΡΩΤΕΪΝΕΣ (g/100g)	ΛΙΠΟΣ (g/100g)	ΥΔΑΤ/ΚΕΣ (g/100g)
Φυστίκια Αιγίνης Νωπό	596	4,4	4,8	54,2	22,3
Αμύγδαλο	591	5,2	7,1	52,1	23,3
Καρύδι	646	4,3	3,6	69	15,9
Ηλιόσπορος	632	4,5	18,8	50	26,6
Πασατέμπος	646	6,2	19,9	47,6	34,4

Πηγή: Βλαχογιαννη Ι.,2006

Από τον πίνακα 4.1 φαίνεται ότι, η θερμιδική αξία του κάθε ξηρού καρπού είναι ανάλογη της περιεκτικότητάς του σε λίπος. Τα φυστίκια και ο πασατέμπος έχουν την μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε υδατάνθρακες. Το καρύδι έχει τη μεγαλύτερη ποσότητα λίπους και τις περισσότερες θερμίδες αλλά ταυτόχρονα και την μικρότερη περιεκτικότητα σε υδατάνθρακες.

Πίνακας 4-2: Σύσταση ξηρών καρπών σε ιχνοστοιχεία

	Ca (mg/100g)	Fe (mg/100g)	Mg (mg/100g)	P (mg/100g)	K (mg/100g)	Na (mg/100g)	Se (mg/100g)	Cr (mg/100g)
φυστίκια γίνης Νωπό	158	2,8	132	953	474	6		28,5
αμύγδαλο	405	3	720	1235	470	2,5		14,3
καρύδι	139	2,5	495	1000	262	3		
ηλιόσπορος	110	4,1	930	2513	532	10	244,4	7
πασατέμπος	59	5,7	960	2947	479	4	6,7	20

Πηγή: Βλαχογιαννη Ι.,2006

Με βάση τον πίνακα 4.2 προκύπτει ότι το φυστίκι Αιγίνης είναι μία σημαντική πηγή καλίου ενώ το αμύγδαλο είναι μία πλούσια πηγή ασβεστίου. Ο πασατέμπος υπερτερεί έναντι των άλλων ξηρών καρπών σε σίδηρο, μαγνήσιο, φώσφορο, νάτριο και ψευδάργυρο ενώ ο ηλιόσπορος αποτελεί την καλύτερη πηγή σεληνίου. Χρόμιο περιέχει περισσότερο το φυστίκι και λιγότερο ο ηλιόσπορος.

Πίνακας 4-3: Σύσταση ξηρών καρπών σε βιταμίνες

	B1(mg/100g)	B2 (mg/100g)	B3 (mg/100g)	B6 (mg/100g)	Φυλλικό (mg/100g)	Vit K (mg/100g)	Vit A (IU/100g)	Vit C (mg/100g)
Ψιτάκια γίνης Νωπό	0,87	0,16	1,3	1,7	51		553	4
Ψιτάκια γίνης πεξεργασμένο	0,84	0,158	1,425	1,274	50	13,2	262	2,3
μύδαλο	0,241	0,811	3,925	0,131	29	0	5	0
αρύδι	0,057	0,13	0,047	0,583	31	2,7	40	1,7
λιόσπορος	2,29	0,25	4,5	0,77	22,7	2,7	50	1,4
ασατέμπος	0,21	0,32	1,745	0,224	58	51,4	380	1,9

Πηγή: Βλαχογιαννη Ι., 2006

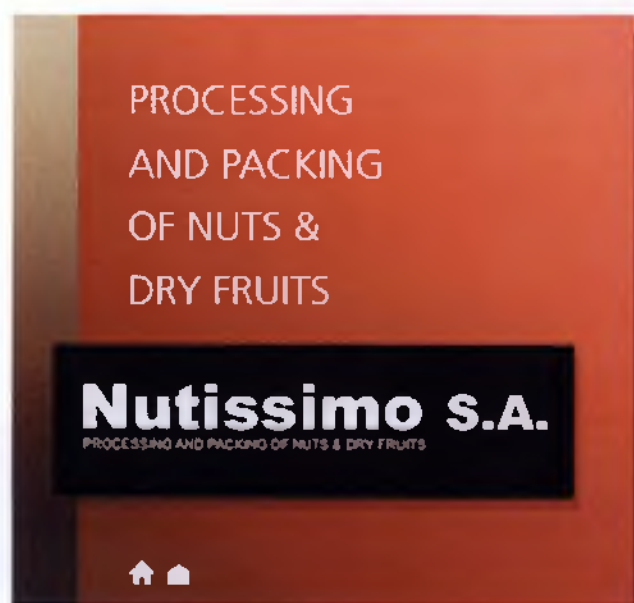
Σύμφωνα με τον Πίνακα 4.3 ο ηλιόσπορος περιέχει την μεγαλύτερη ποσότητα βιταμίνης B1, B3, φυλλικού οξέος. Ο πασατέμπος έχει σε σχέση με τους άλλους ξηρούς καρπούς σημαντικά μεγαλύτερη ποσότητα βιταμίνης K. Το αμύδαλο υπερέρχει όσον αφορά τη βιταμίνη B2, ενώ το φιστίκι έχει πολύ μεγαλύτερη ποσότητα βιταμίνης B6, A και C, των οποίων όμως ένα μεγάλο ποσοστό χάνεται κατά την επεξεργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ Nutissimo A.E

Η Nutissimo A.E αποτελεί μία από τις πιο εξειδικευμένες και καταρτισμένες εταιρείες στον τομέα της επεξεργασίας και συσκευασίας προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας. Η Nutissimo, όσον αφορά την Ελληνική αγορά, επεξεργάζεται και συσκευάζει προϊόντα ξηρών καρπών, αποξηραμένων φρούτων και σνακ, για λογαριασμό ενός μεγάλου αριθμού αλυσίδων supermarket⁵².

Οι δραστηριότητες της εταιρείας όσον αφορά τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, δεν περιορίζονται μόνο στην Ελληνική αγορά, αλλά επεκτείνονται και στο εξωτερικό. Η εταιρία τυποποιεί προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, για λογαριασμό μιας από τις μεγαλύτερες χονδρεμπορικές εταιρείες της Ιταλίας, η οποία δραστηριοποιείται στη διάθεση και διανομή τυποποιημένων σνακ και Ξηρών Καρπών.

⁵² Αναρτημένο στην: <http://1558.gr.all.biz/info-about>

5.1 Ιστορικό Εταιρείας

2006. Η Nutissimo Ε.Π.Ε ιδρύθηκε το 2006 στην Θεσσαλονίκη, ως *Εταιρεία Εμπορίας και Επεξεργασίας ξηρών καρπών*. Έδρα της εταιρείας είναι η Θεσσαλονίκη ενώ η βιομηχανική της μονάδα βρίσκεται στη Μεσσηνία. Την ίδια χρονιά γίνεται η είσοδος της εταιρείας στα SuperMarket's της Ελλάδας με επώνυμη συσκευασία.

2007. Το 2007 πραγματοποιήθηκε είσοδος της εταιρείας στις εθνικές αλυσίδες SuperMarket's με συσκευασίες private-label.

2010. Το 2010 η εταιρεία εξαγοράστηκε από την Golden Foods. Η Golden Foods συντελείται από μέλη, τα οποία έχουν ιστορικό στο χώρο των αλμυρών σνακς όπως γαριδάκι και πατατάκι, σε χώρες όπως Αμερική, Ελλάδα, Πολωνία, Ρουμανία, Αίγυπτο. Οι δύο εταιρείες ενώνοντας τις δυνάμεις τους, αποσκοπούν στο να αποτελούν, έναν από τους πιο καθιερωμένους για τις εμπορικές του δραστηριότητες και δίκτυα, ομίλους της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η βιομηχανική μονάδα της εταιρείας παραμένει στη Μεσσηνία και το εμπορικό της τμήμα στα κεντρικά της γραφεία στην Αθήνα⁵³.

5.2 Προϊόντα της Nutissimo Α.Ε

Τα προϊόντα της εταιρείας Nutissimo Α.Ε διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες⁵⁴:

- Ξηροί καρποί
- Αποξηραμένα φρούτα
- Σνάκ

---

⁵³ Αναρτημένο στην: <http://www.nutissimo.com/nutissimo.php>

⁵⁴ Αναρτημένο στην: <http://www.nutissimo.com/catalog.php>

5.2.1 Ξηροί Καρποί

Κύριος γνώμονας της Nutissimo είναι η διασφάλιση της υψηλής ποιότητας των προϊόντων από το στιγμή της παραλαβής των πρώτων υλών, των ωμών ξηρών καρπών δηλαδή, μέχρι τη διάθεση των τελικών προϊόντων που είναι συσκευασμένοι ξηροί καρποί ψημένοι και αλατισμένοι, στους πελάτες και καταναλωτές της. Η Nutissimo εισάγει από χώρες του εξωτερικού και αντλεί από την εγχώρια αγορά μία μεγάλη ποικιλία ξηρών καρπών. Οι ξηροί καρποί που επεξεργάζονται και διατίθεται προς πώληση είναι οι εξής:

1. Πίνατς Ψημένο Αλατισμένο

2. Αράπικο Ψημένο Αλατισμένο

3. Κάσιους Ψημένο Αλατισμένο & Ωμό

4. Φουντούκι Ψημένο Αλατισμένο

5. Πασατέμπος Ψημένος Αλατισμένος

6. Μακαντάμια Ψημένη Αλατισμένη

7. Ηλιόσπορος Ψημένος Αλατισμένος & Ωμός

8. Αραχίδες Ψημένες

9. Κελυφωτό Ψημένο Αλατισμένο & Ωμό

10. Αμύδαλο Ψημένο Αλατισμένο & Ωμό & Αμύδαλο Λευκό

11. Καρυδόπιχα Ωμή

5.2.2 Αποξηραμένα Φρούτα

Κύριος γνώμονας της Nutissimo, όσον αφορά τα προϊόντα αποξηραμένων φρούτων, είναι η διασφάλιση της υψηλής ποιότητας και της φρεσκάδας των προϊόντων από τη στιγμή της παραλαβής των πρώτων υλών μέχρι τη διάθεση των τελικών προϊόντων (συσκευασμένα αποξηραμένα φρούτα), στους πελάτες και καταναλωτές της. Η Nutissimo εισάγει από άλλες χώρες αποξηραμένα δαμάσκηνα, αποξηραμένα βερίκοκα και χουρμάδες και αντλεί από την Ελληνική αγορά αποξηραμένα σύκα. Τα αποξηραμένα φρούτα που επεξεργάζονται και διατίθεται προς πώληση είναι τα εξής:

1. Αποξηραμένα Σύκα

2. Αποξηραμένα Βερίκοκα

3. Αποξηραμένα Δαμάσκηνα

4. Χουρμάδες

5.2.3 Σνακ

Η Nutissimo εισάγει μια μεγάλη ποικιλία επικαλυμμένων ξηρών καρπών και σνακ ρυζιού.

1. Επικαλυμμένοι Ξηροί Καρποί

2. Κράκερ Ρυζιού

5.3 Συσκευασία Ξηρών Καρπών

Οι ξηροί καρποί, τα αποξηραμένα φρούτα, εφόσον περάσουν από το στάδιο της διαλογής, στην περίπτωση που συσκευασθούν ωμοί και το στάδιο του ψησίματος, στην περίπτωση που θα συσκευασθούν ψημένοι χωρίς αλάτι ή ψημένοι και αλατισμένοι, συσκευάζονται άμεσα, σε συνθήκες διαμορφωμένης ατμόσφαιρας με άζωτο, η οποία συντελεί στη δημιουργία προστατευτικών συσκευασιών. Η δημιουργία προστατευτικών συσκευασιών, συντελεί στη διατήρηση της φρεσκάδας και του αρώματος των προϊόντων. Οι συσκευασίες που χρησιμοποιεί η εταιρεία Nutissimo για την συσκευασία των προϊόντων είναι οι εξής:

1. Κύπελλα

2. Gusseted

3. Quadro Seal

4. Pillow

5. Vacuum

5.4 Παραγωγική Διαδικασία

Η παραγωγική διαδικασία ακολουθεί τα παρακάτω στάδια⁵⁵:

1^ο Στάδιο: Παραλαβή & Αποθήκευση Πρώτων Υλών

Οι πρώτες ύλες μετά την παραλαβή τους φυλάσσονται σε ειδικά διαμορφωμένες αποθήκες, στις οποίες διασφαλίζονται οι κατάλληλες συνθήκες θερμοκρασίας, υγρασίας και υγιεινής, τις οποίες επιβάλλουν τα σύγχρονα συστήματα διασφάλισης και διαχείρισης της ασφάλειας των τροφίμων (HACCP). Κύρια μέριμνα του ποιοτικού ελέγχου, όσον αφορά την αποθήκευση πρώτων υλών, είναι η διατήρηση των πρώτων υλών στη φυσική τους αρχική κατάσταση, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση της φρεσκάδας και του αρώματος των προϊόντων την οποία επωφελείται ο καταναλωτής στο τελικό προϊόν.

2^ο Στάδιο: Παραγωγή Διαδικασία

Στο στάδιο της παραγωγής πραγματοποιούνται οι εξής διαδικασίες:

- Διαλογή: Το στάδιο παραγωγής που ακολουθεί μετά την αποθήκευση των πρώτων υλών είναι η διαλογή τους, ώστε να κριθούν κατάλληλες για περαιτέρω επεξεργασία. Στο στάδιο της διαλογής, τα προϊόντα εισέρχονται σε ταινία διαλογής και αποπετρώτη, με απώτερο σκοπό τον εντοπισμό ξένων σωματιδίων και πρώτων υλών, οι οποίες κρίνονται ακατάλληλες για ψήσιμο και συσκευασία.
- Ψήσιμο ξηρών καρπών: Εφόσον οι παραπάνω διαδικασίες έχουν διεξαχθεί επιτυχώς και σύμφωνα πάντα με τις υποδείξεις της υπεύθυνης ποιοτικού ελέγχου και της συμβατότητας των διαδικασιών με τα πρότυπα των

---

⁵⁵ Αναρτημένο στην: <http://www.nutissimo.com/catalogsub1.php?idsub=16>

συστημάτων Διασφάλισης και Διαχείρισης ποιότητας (HACCP), οι πρώτες ύλες μεταφέρονται στους φούρνους. Στους φούρνους οι πρώτες ύλες αλατίζονται ελεγχόμενα και ψήνονται σε αέρα ή σε λάδι.

3^ο Στάδιο: Συσκευασία Προϊόντων

Οι ξηροί καρποί εφόσον περάσουν από το στάδιο της διαλογής, στην περίπτωση που συσκευασθούν ωμοί και το στάδιο του ψησίματος, στην περίπτωση που θα συσκευασθούν ψημένοι χωρίς αλάτι ή ψημένοι και αλατισμένοι, συσκευάζονται άμεσα, σε συνθήκες διαμορφωμένης ατμόσφαιρας με άζωτο, η οποία συντελεί στη δημιουργία προστατευτικών συσκευασιών. Οι προστατευτικές συσκευασίες, συντελούν στη διατήρηση της φρεσκάδας και του αρώματος των προϊόντων, καθώς και της προστασίας των προϊόντων από επιβλαβή ξένα σώματα, ακατάλληλες συνθήκες θερμοκρασίας και υγρασίας.

Τα προϊόντα, αφού περάσουν από ανιχνευτές μετάλλων, στο τελικό στάδιο της τυποποίησης τους, αποθηκεύονται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους, όπου τηρούνται ρητά όλες οι απαραίτητες συνθήκες υγιεινής, ώστε να αποφευχθούν όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι πριν το προϊόν διανεμηθεί στον τελικό καταναλωτή.

5.5 Διαχείριση & Διασφάλιση Ποιότητας

Η Εταιρεία Nutissimo όσον αφορά τον τομέα της διασφάλισης και της διαχείρισης της ασφάλειας των τροφίμων, είναι πιστοποιημένη με ISO 22000 (HACCP). Το ISO 22000 (HACCP) αποτελεί ένα σύστημα διαχείρισης και διασφάλισης της ασφάλειας των τροφίμων. Τα αρχικά (HACCP) αναφέρονται στις λέξεις «Hazard Analysis and Critical Control Points», που σημαίνει «Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου». Η πιστοποίηση της εταιρείας από τον φορέα “ISO” υποδεικνύει⁵⁶:

---

⁵⁶ Αναρτημένο στην: <http://www.nutissimo.com/catalogsub1.php?idsub=2>

- Τη συμβατότητα των παραγωγικών διαδικασιών της εταιρείας με τους κανονισμούς υγιεινής των τροφίμων
- Προμηθεύει στους καταναλωτές ασφαλή προϊόντα
- Εφαρμόζει συγκεκριμένη πολιτική διαχείρισης της ασφάλειας των τροφίμων
- Βελτιώνει και εκσυγχρονίζει τα συστήματα διαχείρισης και διασφάλισης της ασφάλειας των τροφίμων ,που εφαρμόζει .

5.6 Ανάπτυξη Εταιρείας Nutissimo

Η εταιρεία Nutissimo επιδεικνύει αύξηση οικονομικών μεγεθών και μεριδίων, αλλά και σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης εντός και εκτός συνόρων επιδεικνύει τα τελευταία δύο χρόνια. Το τελευταίο 18μηνο η εταιρεία έχει πραγματοποιήσει επένδυση ύψους 600 χιλ. ευρώ σε μηχανολογικό εξοπλισμό στο εργοστάσιο στη Μεσσήνη, προσθέτοντας μία ακόμη γραμμή παραγωγής για αλμυρά σνακ. Η δυνατότητα παραγωγής της συγκεκριμένης μονάδας καλύπτει προς το παρόν τις ανάγκες παραγωγής της εταιρείας, ενώ αυτό το διάστημα ενοικιάσθηκαν νέοι αποθηκευτικοί χώροι⁵⁷.

Τουλάχιστον το 80% της παραγωγής του εργοστασίου αφορά προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, τα οποία η Nutissimo παράγει για αλυσίδες σουπερμάρκετ και μεγαλοχονδρεμπόρους, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αφορά επώνυμο προϊόν. Η διοίκηση της εταιρείας αναφέρει ότι στην παρούσα συγκυρία εμμένει στην παραγωγή private label, γιατί εξασφαλίζει καλύτερους όρους πληρωμής από τα επώνυμο προϊόν.

Παράλληλα η εταιρεία προωθεί την ανάπτυξη των εξαγωγών της συμμετέχοντας σε μεγάλες εκθέσεις στο εξωτερικό. Το αμέσως επόμενο διάστημα η εταιρεία θα λανσάρει και νέους κωδικούς προϊόντων, ενώ μελλοντικά σχεδιάζει να ξεκινήσει τη διάθεση συγκεκριμένων ποικιλιών φιστικιού σε αγρότες, ώστε να γίνεται η παραγωγή τους στην Ελλάδα.

⁵⁷ Πέτρου Κυρέλα, (2012), Η Nutissimo προωθεί την περαιτέρω ανάπτυξη των εξαγωγών της, Εφημερίδα Κέρδος, 23/3/2012

Σε ότι αφορά τα οικονομικά της μεγέθη, το 2011 η Nutissimo παρουσίασε αύξηση πωλήσεων στα 9,4 εκατ. ευρώ, έναντι 8,3 εκατ. ευρώ το 2010 και αναμένει οριακή κερδοφορία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

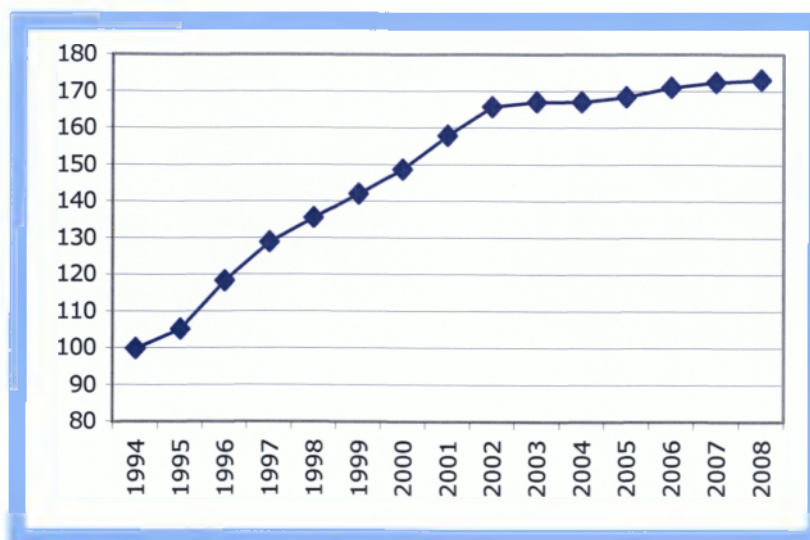
Nutissimo A.E

6.1 Ο κλάδος των ξηρών καρπών

Στον κλάδο των Ξηρών Καρπών δραστηριοποιούνται περίπου 200 επιχειρήσεις στην Ελλάδα και αποτελείται από δύο ευρύτερους τομείς:

- ο πρώτος αφορά στην **πρωτογενή παραγωγή** με την οποία ασχολούνται αγροτικές μονάδες και συνεταιρισμοί
- ο δεύτερος τομέας περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη **μεταποίηση και επεξεργασία**, οι οποίες προμηθεύονται τους ξηρούς καρπούς από την εγχώρια πρωτογενή παραγωγή ή από το εξωτερικό, ανάλογα με το είδος του καρπού, τη χρονιά και την τιμή του εκάστοτε προϊόντος, όπως αυτή διαμορφώνεται στη διεθνή αγορά ξηρών καρπών.

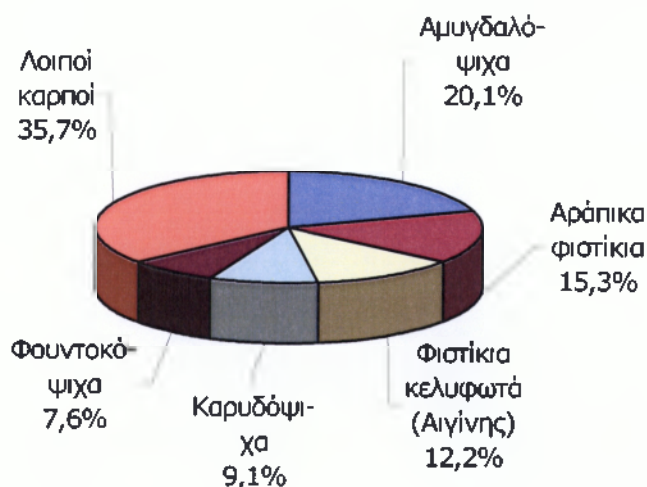
Η ζήτηση επηρεάζεται από πολλές παραμέτρους, βασικότερη εκ των οποίων είναι η εποχικότητα. Έχει παρατηρηθεί ότι η κατανάλωση αυξάνεται ιδιαίτερα κατά τη χειμερινή περίοδο, ενώ περιορίζεται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Δεδομένου ότι, οι ξηροί καρποί δεν αποτελούν βασικό είδος διατροφής η κατανάλωσή τους εμφανίζει σχετικά υψηλή ελαστικότητα ως προς την τιμή, σε συνδυασμό με το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Πηγή: Icap Group, 2009

Διάγραμμα 6.1: Αγορά ξηρών καρπών βάσει αξίας κατά τα έτη 1994-2008

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.1 η εγχώρια κατανάλωση ξηρών καρπών ακολούθησε ανοδική πορεία την περίοδο 1994-2008, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 4,0%. Το 2008 η κατανάλωση σημείωσε αύξηση 0,5% σε σχέση με το 2007.

Πηγή: Icap Group, 2009

Διάγραμμα 6.2: Ποσοστό αγοράς ξηρών καρπών ανά προϊόν το 2008

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Icap το 2009 η αμυγδαλόψιχα κάλυψε το 20,1% της συνολικής κατανάλωσης ξηρών καρπών στη χώρα μας το 2008 και ακολούθησαν τα

αράπικα φιστίκια με 15,3%. Τα κελυφωτά φιστίκια (Αιγίνης) συμμετείχαν με 12,2% στην κατανάλωση για το ίδιο έτος, ενώ τη μεγαλύτερη συμμετοχή (35,7%) συγκέντρωσε η κατηγορία των λοιπών ξηρών καρπών (cashews, στραγάλια, «tiger» κλπ.).

6.2 Έρευνα στην εταιρεία Nutissimo A.E

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκε συνέντευξη με τον διευθυντή της Nutissimo A.E. στην Μεσσήνη. Για την πραγματοποίηση της συνέντευξης συντάχθηκε ειδικό ερωτηματολόγιο που παρατίθεται στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας.

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε τον μήνα Φεβρουάριο του έτους 2013 στις εγκαταστάσεις βιομηχανικής παραγωγής της εταιρείας στο 6^ο χλμ Ασπροχώματος – Μεσσήνης.

Η βιομηχανική μονάδα μεταποίησης ξηρών καρπών στην Μεσσήνη ιδρύθηκε το 1988 με την μορφή συνεταιρισμού χωρίς ιδιαίτερη παραγωγική διαδικασία. Το 2006 όμως εξαγοράστηκε από την Nutissimo A.E και έγινε η κύρια βιομηχανική μονάδα μεταποίησης ξηρών καρπών της εταιρείας. Ενώ η έδρα της εταιρείας είναι η Θεσσαλονίκη, η βιομηχανική της μονάδα βρίσκεται στη Μεσσηνία καθώς η μονάδα βρίσκεται κοντά στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που παράγουν τις πρώτες ύλες αλλά και κοντά στο εμπορικό λιμάνι της Καλαμάτας για τον άμεσο ανεφοδιασμό πρώτων υλών που δεν είναι εγχώριες.

Η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης απασχολεί μόνιμα 20 εργαζομένους ενώ δεν προβαίνει σε εποχιακές προσλήψεις εργατικού δυναμικού. Η διαδικασία μεταποίησης των ξηρών καρπών είναι πλήρως αυτοματοποιημένη με σύγχρονα μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας.

Οι πρώτες ύλες που προμηθεύεται η εταιρεία βρίσκονται σε χύμα, νωπή μορφή και προέρχονται είτε από την Ελλάδα είτε από το εξωτερικό. Χαρακτηριστικά η Nutissimo εισάγει από άλλες χώρες αποξηραμένα δαμάσκηνα, αποξηραμένα βερίκοκα και χουρμάδες αλλά σύκα αντλεί από την παραγωγή της Μεσσηνίας.

Χαρακτηριστικά προϊόντα της εταιρείας είναι η επεξεργασία και συσκευασία αμυγδάλου, αράπικου και κελυφωτού είτε με την ετικέτα πελατών είτε με την ετικέτα της Nutissimo.

Τέλος η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης είναι πιστοποιημένη με το διεθνές σύστημα με ISO 22000 (HACCP). Η πιστοποίηση της εταιρείας από τον φορέα «ISO» υποδεικνύει:

- Τη συμβατότητα των παραγωγικών διαδικασιών της εταιρείας με τους κανονισμούς υγιεινής των τροφίμων που επιτυγχάνεται μέσω της εφαρμογής διαδικασιών και πρακτικών, που εξυπηρετούν την εγκαθίδρυση και την υποστήριξη των βασικών προϋποθέσεων και απαιτήσεων της υγιεινής των τροφίμων.
- Την προμήθεια με ασφαλή προϊόντα τους καταναλωτές καθώς διενεργούνται μετρήσεις σε όλα τα κρίσιμα σημεία επεξεργασίας και τυποποίησης των προϊόντων, με απώτερο σκοπό να επιτυγχάνεται η πρόληψη όλων των πιθανών κινδύνων και παραμέτρων που επηρεάζουν άμεσα την ασφάλεια των τροφίμων.
- Την εφαρμογή συγκεκριμένης πολιτικής διαχείρισης της ασφάλειας των τροφίμων.
- Την βελτίωση και εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης και διασφάλισης της ασφάλειας των τροφίμων, που εφαρμόζει.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας μπορούμε να εξάγουμε τα παρακάτω συμπεράσματα.

- ❖ Η γεωργική εκμετάλλευση αποτελεί το «κύτταρο» της γεωργική οικονομίας κάθε κράτους. Η σωστή διαχείριση και οργάνωσή της μπορούν να δώσουν συγκριτικό πλεονέκτημα τόσο στον παραγωγό όσο και στην περιοχή.
- ❖ Οι συντελεστές παραγωγής μιας γεωργικής επιχείρησης που είναι το έδαφος, η εργασία και το κεφάλαιο, αποτελούν τη βάση οποιοσδήποτε παραγωγικής διαδικασίας.
- ❖ Τα κυριότερα προβλήματα των ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων προέρχονται από το μικρό τους μέγεθος, την πολυτεμαχισμένη γεωργική γη που διαθέτουν και τη μεγάλη γεωγραφική διασπορά τους.
- ❖ Η μεταποίηση των γεωργικών προϊόντων αποτελεί από τους πιο ζωτικούς κλάδους της δευτερογενούς παραγωγής. Ο κλάδος της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων περιλαμβάνει επιχειρήσεις που ασχολούνται αποκλειστικά με την επεξεργασία πρωτογενών προϊόντων ή πρώτων υλών.
- ❖ Μία τέτοια επιχείρηση είναι η εταιρεία Nutissimo Α.Ε η οποία ασχολείται με την επεξεργασία και συσκευασία ξηρών καρπών, αποξηραμένων φρούτων και σνακ.
- ❖ Η βιομηχανική μονάδα επεξεργασίας των προϊόντων της Nutissimo βρίσκεται στην Μεσσηνία. Τα προϊόντα που επεξεργάζεται είναι Πίνατς, Αράπικο, Κάσιους, Φουντούκι, Πασατέμπος, Μακαντάμια, Ηλιόσπορος, Αραχίδες, Κελυφωτό, Αμύγδαλο αλλά και αποξηραμένα σύκα, βερίκοκα και δαμάσκηνα.

- ❖ Η Nutissimo επεξεργάζεται προϊόντα για λογαριασμό πελατών της με την χρήση ιδιωτικής ετικέτας αλλά και κυκλοφορεί προϊόντα με την ετικέτα της ίδιας σε μικρότερο ποσοστό όμως.
- ❖ Επίσης η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης είναι πιστοποιημένη με το διεθνές σύστημα με Ή 22000 (HACCP) και εξοπλισμένη με τελευταίας τεχνολογίας μηχανήματα.
- ❖ Η εταιρεία Nutissimo είναι νέα εταιρεία καθώς ιδρύθηκε μόλις το 2006. Από την ίδρυσή της ακολουθεί ανοδική πορεία ενώ παράλληλα η εταιρεία προωθεί την ανάπτυξη των εξαγωγών της συμμετέχοντας σε μεγάλες εκθέσεις στο εξωτερικό.
- ❖ Τέλος η παρουσία της βιομηχανικής μονάδας στον Ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στην Μεσσηνία είναι ζωτικής σημασίας καθώς βοηθά στην ανάπτυξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής αλλά και στην μείωση της ανεργίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AB nutriLife, Ξηροί Καρποί, απ' την αρχαιότητα στο σήμερα, Τεύχος II, αναρτημένο στον ιστότοπο: http://www.ab.gr/swf/magazines/nutrilife_t11/pdf/NUTRI_11_low.pdf, 15/3/2013
- Feldman E.B., (2002), The scientific evidence for a beneficial health relationship between walnuts and coronary heart disease, J Nutr. Vol. 132(5), p. 1062S-1101S.
- Icap Group, (2009), Ξηροί Καρποί, αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://www.icap.gr/Default.aspx?id=1855&nt=149&lang=1>, 16/5/13
- Άγνωστος (XX), αναρτημένο στον ιστότοπο: http://www.eng.auth.gr/mattas/prices/2.htm#_ftnref1, 30/7/2012
- Βλαχογιαννη Ι.,(2006), Μελέτη Της Βιολογικής Δραστικότητας Λιποειδικών Εκχυλισμάτων Ξηρών Καρπών, Πτυχιακή Εργασία, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις & Εκτάσεις Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Απογραφή, 1991 & 2001
- Κ.Υ.Α. 637/2005, «Για την εφαρμογή των Καθεστώτων Ενίσχυσης στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις»
- Κιτσοπανίδης Γ., & Καμενίδης Χ., (2003), Αγροτική Οικονομική, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη
- Κυρέλας Π., (2012), Η Nutissimo προωθεί την περαιτέρω ανάπτυξη των εξαγωγών της, Εφημερίδα Κέρδος Online, αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=1694312&nt=103>, 23/3/2012
- Κώδικας Τροφίμων & Ποτών 2009, άρθρο 121

- Μαρτίκα Μ. (2008), Το Management στον Αγροτικό Τομέα, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη
- Παπαναγιώτου Ε., (2005), Οικονομική Παραγωγής Γεωργικών Προϊόντων, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη
- Πατσης Π., (1994), Οργάνωση & Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Ευγενίδιο Ίδρυμα, Αθήνα
- Σέμος Α., (2004), Μεταποίηση Αγροτικών Προϊόντων, Οικονομική – Οργάνωση – Παραγωγή Τροφίμων, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη
- Τσουκαλάς Στ., (2010), Οργάνωση και Διαχείριση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα

Ιστότοποι

- ❖ Επίσημος Ιστότοπος της εταιρείας Nutissimo A.E: <http://www.nutissimo.com>, 15/3/2013
- ❖ Βικιπαίδεια, Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια: <http://el.wikipedia.org>, 15/3/13
- ❖ Εθνικά Γεωχωρικά Δεδομένα: www.geodata.gov.gr, 10/3/13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ – ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΜΕΣΣΗΝΗ ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΣΤΗΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ

Σπουδάστρια: Καπότη Λευκοθέα

Επιβλέπων Καθηγητής: Βαρζάκας Θεόδωρος

Οι ερωτήσεις που ακολουθούν γίνονται στα πλαίσια της Πτυχιακής Εργασίας και η συμπλήρωσή τους αφορά ακαδημαϊκό – ερευνητικό σκοπό.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ.

1. Φύλο: _____

2. Ηλικία: _____

3. Επίπεδο εκπαίδευσης:

☐	☐	☐	☐	☐	☐
Απόφοιτος Γυμνασίου	Απόφοιτος Λυκείου	Πτυχίο σχολής 2ετούς φοίτησης	Πτυχίο Τ.Ε.Ι	Πτυχίο Α.Ε.Ι	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό

4. Πόσα χρόνια εργάζεστε στην Εταιρία;

☐	☐	☐	☐	☐
0-2 χρόνια	3 - 5	6 - 10	11-20	πάνω από 20

5. Η θέση σας είναι: _____

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ.

6. Πότε ιδρύθηκε η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης; _____

7. Ποιος είναι ο σκοπός της; _____

---

8. Ποια είναι η νομική της μορφή; _____

---

9. Ποιο είναι το ύψος του Κεφαλαίου που απασχολεί; _____

---

10. Πόσους εργαζόμενους σε μόνιμη βάση απασχολεί η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης; _____

11. Ποια είναι η έκταση της βιομηχανικής μονάδας της Μεσσήνης; _____

12. Η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης προβαίνει σε πρόσληψη εποχιακού προσωπικού;

Ναι Όχι

Αν ΝΑΙ, σε ποια / ες περίοδο / ους; _____

Αν ΝΑΙ, για πόσο χρονικό διάστημα; _____

Αν ΝΑΙ, πόσους (αριθμός); _____

Αν ΝΑΙ, σε ποια / ες ειδικότητα / ες; _____

13. Από πού προμηθεύεται η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης τις Πρώτες Ύλες;

_____
_____
_____
_____

Αυτές έχουν υποστεί ήδη κάποια επεξεργασία; _____

Σε τι μορφή τι προμηθεύεται (πχ χύμα, νωπή κτλ); _____

_____

14. Τι είδους προϊόντα συσκευάζονται στη βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης;

Τα προϊόντα αυτά πωλούνται με την ετικέτα της Εταιρίας ή με την ετικέτα πελατών;

Ναι Όχι και με τις δυο μορφές

Ποια προϊόντα πωλούνται με την ετικέτα της Εταιρίας;

Ποια προϊόντα πωλούνται με την ετικέτα πελατών;

---

15. Η βιομηχανική μονάδα της Μεσσήνης χρησιμοποιεί σύστημα διασφάλισης ποιότητας;

Ναι Όχι

Αν ΝΑΙ, ποιο είναι αυτό; _____